

**Звертаємо
вашу увагу:**

«Над могилами синів
повинна плакати Вітчиз-
на» — 5 стор.

стор.

«Як живеш, сім'я!» —
8 стор.

Звідки взяли гре-
ки у Кіровограді, роз-

9 стор.

«Як ви ставитесь до
свого здоров'я!» — від-
повідь на це запитання
шукайте на 10 стор.

ПРОЛЕТАРІ ВСІХ КРАЇН, ЄДНАЙТЕСЯ!

МОЛОДИЙ КОМІНАР

Орган Кіровоградського обкому ЛКСМУ (МДС)

Виходить з 5 грудня 1939 р.

№ 4 (4137).

СУБОТА

26 СІЧНЯ 1991 р.

Ціна 30 коп.
(передплатою — 12 коп.).

Володимир ВИСОЦЬКИЙ, котрому 25 січ-
ня виповнилося 63 роки, перестав бути
модним. Уже не демонструються щотижня
фільми про нього; уже не рибіють сторін-
ки газет спогадами його друзів — справж-
них і не дуже; на кооперативних плакатах
зображують тепер молодших і патлатіших.
Висоцький зійшов із конвейера популяр-
ності, яка експлуатувала його ім'я, біогра-
фію і творчість у стилі «кіч», але не ви-
йшов у тираж. Збірки його віршів і пісень,
його фотожиттєписи, диски, книги про ньо-
го стали настільними в тих, хто здатен від-
чувати: людина може жити набагато чисті-
ше і радісніше, ніж сьогодні, хто здатен
відчувати, що життя роблять сумним і без-
вихідним не тільки обставини, а й наше
власне безвілля, примирення з підлістю,
боягузством, агресивною сірістю. Висоцький
плакав і сміявся над нашими бідами, він
сам від них страждав, то навіть найтрагіч-
ніші його пісні звучать оптимістично, після
них хочеться жити. Таке відчуття від мис-
тецтва — величезна рідкість в усі часи, а
яке в наші... Прочитайте оці кілька поетич-
них рядків Висоцького. Прочитайте більше.
Послухайте уважно його пісні, тільки ради
бога, не за столом із друзями — на самоті
і в тиші.

Упадуть сто замків и спадуть сто оков,
И сойдут сто потов с целой груди веков,
И польются легенды из сотен стихов —
Про турниры, осады, про вольных стрелков.
Ты к знакомым мелодиям ухо готовь
И гляди понимающим оком, —
Потому что любовь — это вечно любовь,
Даже в будущем вашем далеком.

Хорошо, если конь закусил удила
И рука на копьё поудобней легла,
Хорошо, если знаешь — откуда стрела,
Хуже — если по-подлому, из-за угла.
И вовеки веков, и во все времена
Трус, предатель — всегда презираем,
Враг есть враг,

И война все равно есть война,
И темница тесна, и свобода одна —
И всегда на нее уповаем.
Чистоту, простоту мы у древних берем,
Саги, сказки — из прошлого тащим,
Потому что добро остается добром —
В прошлом, будущем и настоящем!

інформація

ВЧИМОСЯ РАХУВАТИ?

Говорити, що міський парламент стає все більш одноставним у підході до вирішення наболілих міських проблем і прийняття рішень з тих чи інших питань самоуправління, було б передчасним. Хоч, порівнюючи роботу IV сесії міської Ради з попередньою, треба відзначити, що вона проходить у спокійнішій, діловитішій атмосфері. А деякі рішення справді прийняті з дивовижною одноставністю. Як, наприклад, затвердження В. Г. Мухіна на посаді голови міської Ради і виконавчого комітету (посадження посад згідно з законом Верховної Ради УРСР про місцеве самоврядування).

Прийняття проекту бюджету міста проходило складніше. Заслухавши відповіді голови міськвиконкому (тепер уже колишнього) В. О. Ткаченка, начальника міського фінансового відділу М. М. Крижанова, голови бюджетно-планової комісії Г. С. Закржевської, — дехто з депутатів пропонував цей бюджет не приймати зовсім, дехто (зокрема О. І. Макієнко та інші депутати) пропонував прийняти лише на шість місяців. Що стосується останньої пропозиції, то, як згодом пояснив присутній на сесії голова облвиконкому М. О. Сухомли, фінансовий рік триває з 1 січня до 31 грудня, розбивати його на квартали чи місяці неможливо. Депутат Т. В. Колесникова, економіст за професією, рішуче висловила проти прийняття цього бюджету, створеного, як вона висловила, «от печки». У цьому бюджеті закладено соціальний вірус. Він передбачає підвищення цін на все: на проїзд у міському транспорті, на житло тощо. Приймаючи такий бюджет, ми повинні бути готовими до того, що скоро у місті почнеться соціальна напруга».

Редакційна комісія запропонувала рішення: затвердити бюджет на 1991 рік по доходах у сумі 56365,7 тисяч карбованців, по видатках — 61087,3 тис. карбованців. Граничний дефіцит міського бюджету — 4721,6 тис. карбованців.

Голова комісії у справах молоді І. Єрмаков не погоджувався з закладенням у бюджет фінансуванням молодіжної політики. На неї передбачено у цьому році 300 тис. карбованців. Представники медицини, освіти, виробничі сфери вимагали пріоритетної уваги до своєї галузі. Відстоюючи інтереси транспортників, депутат-транспортник наголошував на збитковості міської транспортної мережі, справедливо підкреслюючи, що багато категорій пасажирів підпадає під різного роду пільги: «У нас 70% пасажирів їздить безплатно». Мені здається, міському керівництву варто переглянути це питання. Хоч підвищувати тарифи поки що, очевидно, недоцільно. Є інші способи навести порядок у цій сфері.

Сесія затвердила першим заступником голови виконавчого комітету В. О. Ткаченка, який до поєднання посад був головою виконавчого комітету. Треба зазначити, депутати у цьому випадку були далеко не одноставними. А наступного дня після затвердження В. О. Ткаченка на посту першого заступника голови, взагалі стався неоднозначний випадок. Голова комісії по соціалістичній законності Е. П. Левицький виступив з заявою, що при виборах заступника було порушено закон і він, як голова відповідної комісії, вимагає усунення помилок або ж своєї відставки. «Ультиматум» Едуарда Петровича був несподіванкою для депутатів. Розгубився навіть В. Г. Мухін. Вітім, голова дуже швидко знайшовся і запропонував депутатам створити комісію на чолі з заступником голови міської Ради, яка ще раз розгляне це питання.

У кулуарах сесії я попросила представника молодіжної фракції, депутата по 110 виборчому округу Сергія Натху прокоментувати її хід.

— Як юрист за професією, — сказав Сергій, — можу констатувати, що ніяких порушень у ході сесії не було.

КОР.: Як тоді зрозуміти заяви голови комісії з питань соціалістичної законності?

— Трапилось так тому, що в самому законі про місцеве самоврядування немає достатньої ясності. А наш депутатський корпус не так уже й обізнаний з правовими нормами.

КОР.: Що вважаєте головним у роботі нинішньої сесії?

— Звичайно, прийняття бюджету. Так, він майже нереальний. У нього безліч мінусів. Але залишати місто без бюджету на 1991 рік ми не маємо права. Довелося йти на певний компроміс.

Серед інших рішень вважаю доцільним створення єдиної системи міського народного контролю. Поки карбованець не поповнився реальною силою, такий контроль необхідний.

Хочу сказати, що ходом сесії задоволений. Відчувається, що наш парламент усе більше відходить від словесних баталій (хоч і їх ще вистачає), стає дієвим...

В. ЛЕВОЧКО,
оглядач «МК».

НЕ ЗНАЙОМІ З КОМП'ЮТЕРАМИ? НЕ БІДА!

Недавно фонди обласної бібліотеки для юнацтва ім. О. М. Бойченка (вул. Декабристів, 6/15) поповнилися чудовими виданнями з питань обчислювальної техніки.

Тим, хто цікавиться складанням комп'ютерних програм мовами Бейсик та Паскаль з використанням алгоритмів і блок-схем, можуть допомогти «Основи мікрокомп'ютерних вичислень» Р. Мадона та «Программирование на языке Бейсик» Е. Кетліна.

Основи програмування для персональних комп'ютерів та програмованих мікрокалькуляторів детально викладе-

ні у довіднику В. С. Височанського та інших «Елементи інформувания».

Пропонуємо також: «Язык компьютерра», «Компьютер обретае разум», Б. Кершан, «Основы компьютерной графотности», Дж. Тетчеля, Б. Беннетт «Осваиваем микрокомпьютер», Х. Хасегава «Мир компьютеров».

Для тих, хто стоїть перед вибором професії, корисною буде книга А. В. Нестеренка «ЭВМ и профессия программиста: (книга для учнів старших класів середньої школи).

В. ЛАВРОВА.

ЗУСТРІЧІ З ЛАУРЕАТОМ

Багато кіровоградців, жителів нашої області, знайомі з творчістю режисера кіностудії імені О. Довженка А. В. Вишневецьким. У минулому році він представляв у кінотеатрі «Комсомолец» фільм про чорнобильську трагедію «Розпад», були публікації про нього у газеті «Молодий комунар».

Ось і цього разу А. В. Вишневецький приїздив до своїх земляків із новою кінострічкою «Убити шакала». Але не лише в цьому закладалась його місія, оскільки він проводить чимало добротини діяльності, спрямовану на підтримку і допомогу дітей-сиріт.

Зворушливою була зустріч із кінорежисером у кінотеатрі м. Бобринця, 19 січня, на яку прийшли вихованці місцевої школи-інтернату, інших навчальних закладів.

20 січня у кінотеатрі «Комсомолец» м. Кіровограда перед кінопрем'єрою «Убити шакала» відбулась зустріч з А. В. Вишневецьким, де йому було вручено обласну комсомольську премію імені Ю. Яновського — за активну роботу по естетичному вихованню молоді, пропаганду загальнолюдських цінностей засобами кіно та добротини діяльності.

Т. МУЗИЧЕНКО.

БУЛО ТАКЕ У 19-МУ...

Минулого вівторка кіровоградські представники Руху і новостворених політичних партій поклали гвоздики до пам'ятника Т. Г. Шевченку та меморіальної дошки на Будинку офіцерів, яка за свідчує, що в цьому приміщенні колись навчався відомий український письменник і громадський діяч В. К. Винниченко. Покладання квітів відбулося в річницю соборності України (22 січня 1919 року було проголошено возз'єднання Західно-Української та Української на-

родних республік). Того ж вечора у бібліотеці імені Крупської з нагоди цієї дати пройшла дискусія, яку вели перший секретар Кіровоградського міського Компартії України В. Д. Мішуря й голова крайової організації Руху Ю. О. Матко. Вони висловили кожен своє трактування давньої події. Присутні — люди різних професій і політичних переконань — теж висловили свої думки (часто протилежні), з цього приводу.

Наш кор.

НАША ПАМ'ЯТЬ

Ледве не кожен день приносить нам звістки про не дуже радісні події, що стосуються нашої складної, кривавої історії. Десять лунають постріли, гинуть люди, осквернюються святині. З дивовижною легкістю ми хочемо «викинути за борт історії» те, з чим зрослися. Не вийде! У своєму плюралізмі ми можемо як загодно ставитися до особи Володимира Ілліча Леніна, однак найзапекліші вороги людяності і правди назвали його генієм!

Я думаю про це біля монумента Іллічу в Кіровоградському парку. Горять полум'яні гвоздики. 21 січня в день пам'яті В. І. Леніна їх поклала до підніжжя пам'ятника вождю зосереджена старшокласниця. В цей день урочисто поклали квіти, як повідомляють наші кореспонденти, відбулося в селах і містах нашої Кіровоградщини.

В. Л.

СОТНЯ ДЛЯ ЧЕРГИ

До нас у редакцію звернувся пенсіонер Георгій Олександрович Топніков. — Учора (розмова наша відбулась в середу зранку) на міському 30-му поштовому відділенні я одержав пенсію. Одержую 120 карбованців, і видали її мені так: однією купюрою 1961 року — сто карбованців, а двадцять — дрібнішими. Я помітив, що у касирки було дуже багато сотень, тож такими грошима пенсію видали не лише мені.

Що було далі, здогадатися неважко. Через кілька годин Георгій Олександрович дізнався: сотні й п'ятдесятки з 0 годин наступного дня недійсні... Зранку Топнікову треба було знову йти на пошту і обмінювати свою пенсію, одержану від держави, на інші гроші.

Для чого ж було пенсіонерам видавати гроші, коли вони назавтра мусять йти знову на пошту, вистовувати чергу, переживати... До того ж, до цього указу пенсію нечасто видавали сотнями. Це теж примушує замислитись.

Наш кор.

ПОЕТИЧНА РОЗМОВА З НЕЛІРИЧНИМИ ВІДСТУПАМИ

Відбулась на засіданні клубу «Перевесло»

Слово взяла чорнява з проникливими очима молода жінка: «Ось ми говоримо про ті жадливі умови, в яких живе і творить справжній митець і розводимо руками, що нічим допомогти, місцева влада бідна і таке інше. А давайте подивимося, скільки коштів у нас іде за вітром, а то й на справи досить-таки сумнівні. Товариство охорони пам'яток культури, скажімо, виділяє десять тисяч карбованців на реставрацію пам'ятника Павлику Морозову...»

Мистецтвознавець: «Якось голова товариства запропонувала укласти альбом пам'ятників області, які збереглися: здебільшого пам'ятники вождів і героїв революції... Ні, сказав я, давайте випустимо альбом пам'яток культури, які нещадно й безжалібно зруйновані: це будинок Карла Шимановського, могила

Сави Чалого...»

Емоційно і фахово говорили про картини Г. Гнатюка художник Олександр Кривко, мистецтвознавець Елла Янчук, економіст Валерій Репало, завідувачий картинною галереєю Володимир Боско, Михайло Надеждін та інші.

«На наших очах мистецтво вийшло з підпілля. В той час, коли ми стояли в чергах за ковбасою чи відробляли мінімум для постановки на квартирний облік, в гнилому підсліпуватому підвалі творилось вічне...»

«На цьому мистецтві треба виховувати підрастаюче покоління. Я ось бачу такі полотна, з якими сьогодні готова йти до дітей, і діти розумітимуть їх, розвиватимуть свій художній смак, облагороджуватимуть свої юні душі...»

Наш кор.

СВІТ ДОВКОЛА

Людям, розуміючи, що в світі мають змогу спостерігати хід війни в Персидській затоці в прямому ефірі. Журналісти провели опитування римських школярів, як вони сприйняли кадри бомбардування Багдада? Незначна частина вважала це за гру. Більше третини стали планувати й прокидатися ночами. 90 процентів бояться, що війна прийде і в їхні домівки. Педагоги й лікарі застерігають, що покаже війни і її жертв травмує дитячу психіку.

* * *

Генеральний директор Вільнюського заводу радіовимірвальних приладів, член ЦК КПРС О. Бурденко спростував анонімний комітет на цю базується на його підприємстві, а сам він є головою комітету. Через пресу заперечив свою причетність до цього комітету і другий секретар ЦК Компартії Литви В. Швед.

* * *

16 радянських кінорежисерів опублікували листа, де стверджується, що фільм О. Невзорова про події у Вільнюсі — фальшивка, інсценізація. Серед тих, хто підписався під цією заявою, відомі кінорежисери О. Сокуров, Г. Чухрай, П. Тодоровський, Е. Климов.

* * *

Об'єднання «Міжнародная книга» відмовилося через брак валюти передплатити на Радянський Союз газету англійських комуністів «Морнінг Стар». Це скоротить тираж видання майже наполовину. СРСР брав 6 тис. примірників газети, а вдома, у Великобританії, розходилося 8,5 тис.

* * *

Швейцарські науковці розробили оригінальний спосіб лікування від куріння: на шкіру людини наклеюється лейкопластир, що задовольняє потребу в нікотині, але не вводить в організм інших шкідливих речовин, що є в сигаретах. Лікування проходить з участю психіатра. Щодня розмір наклеюваного пластира зменшується і через 3-4 тижні курити вже не хочеться.

Ви стояли в черзі! Ну звичайно! Хто в ній сьогодні не стоїть. У них можна побачити людей різних. Можна бачити різні черги. Про одну з них — і наша розповідь.

До 21-го магазину з привабливою назвою «Тисяча й одна дрібниця» підїхала вантажна автомашинка і почали розвантажувати товар. Товар, вартий уваги, набирав величезний гурт людей. З'явилася черга. Став разом зі своїми знайомими і я.

Стоїмо. Дивимось, як складають світильники різноманітних видів, електропечі, електрозапальники, електросамовари і ще багато чого такого, що зветься дефіцитом.

Не пригадую чітко пропозицію ми підхопили, але, щоб не мерзнути надворі під час обідньої перерви, написали прізвища тих, хто стояв у черзі у відповідному порядку. Якраз закінчили розвантажувати машину і вже підняли її борт.

Аж гляди — у вантажівці опинилися чомусь шість коробок. Довелося моїм знайомим, сусідам по черзі показати посвідчення. Виявилось, що водій вирішив прихопити з собою три люстри імпортного виробництва по 230 крб. кожна з декількома аналогічними вітчизняними виробами.

Чому він їх не виніс, кому передбачалися, як планувалося їх «реалі-

зувати» — це все питання без відповідей... Відповідь знайшлася дещо пізніше — коли цей же водій вже повторно привіз накладні на люстри. Ситуація відома, а якщо не всі знають, то пояснимо: словами «забувся накладну», «заїве вкинув у кузов легко прикритий якийсь товар, що прямо з бази може направля-

ли по відділу, вибирати, що краще. Прохання продавців на них теж не впливали. На свою адресу я почув слова, за які треба тих хлопців карати.

— Та ти про яку міліцію говориш, про яку? — кричав молодик. — Я сам міліція, — і тицьнув мені під носа червоненьке посвідчення, в якому я виступав лише про-

Тільки хто і звідки — не сказав, хоча за свої слова, будучи літньою людиною, міг би соромитися. Йому не подобалося, що п'ятеро перериваючих (дві жінки і три чоловіки) понабирали всього... Хоча ні п'яток, ні отого «всього» не було.

А ще я мав нагоду три години на прослуховування в черзі «ос-

рили десь з п'ять десятих покупців, мені почало набридати вислуховувати плітки в черзі і захотілося піти геть, але отой список заставляв стояти.

До речі, я переконався, що саме подібні списки варто складати. Це не той випадок, коли відмічаєшся ночами, чергуєш під магазином. Тут значно простіше —

газин, а в «подяку» отримала десь з двадцять образ.

Здебільшого погані слова викрикували люди, котрі хотіли «прорвати» чергу. Про те, що продавці майже все собі забирають — скажу, що це брехня. Заступник зав. магазином Клавдія Леонтіївна Бузуляк сказала, що заборонила взагалі будь-що

ПОКУПЕЦЬ

тися потрібним людям. Коли схоплять за руку — привезе «забуті» накладні, які дуже легко вписати, або відвезе товар. Як бачите, «операцію» провести можна дуже чисто.

Після того, як закінчився обід, на прохання черги я став біля прилавка зі складеним списком. Погодився на це, бо передбачав цікаві хвилини спілкування.

І не помилюся. Зразу взявся просити нахабних до неможливості хлопців, щоб не брали без черги товар. Однак ті, хизуючись своєю безсовісною поведінкою, навіть не зважали на вимоги не одного десятка людей — біга-

читати, що цього брутального хлопця звали Юрій Садовський.

Що не кажіть, а отакі записи має свої вигоди. Принаймні, сильні тілом не зможуть використати цю свою перевагу і, порозпихавши людей, втиснутися до прилавка без черги. О, тут незадоволених було багато! Всі вони висловлювань не підбирали. Хто матюком, хто дошкульною болючою образою намагався, щоб списки ліквідували. Зрозуміло для чого.

Чоловік з червоним посвідченням (о боже, скільки їх є!) доводить, що я такий-перетакій. Все допитувався хто я і звідки, бо ж він, бачити-но, капітан, слідчий.

ганнях новин». Черга — це такий живий клімат, де можна дізнатися про все-всье. Починаючи від того, як американці кировоградцям посилки дали, а вони десь ділися, і як у нашому місті шапки знімають.

Дуже ображалися робітники, що припинили торгівлю на виробничті. Той, хто стоїть біля аеростата, не зможе в отакі чергу ні записатися, ні стати. Пенсіонерів теж багато стояло в черзі. Одна жіночка жартувала, що в неї нова професія і нове місце роботи — біля прилавків магазинів вистояти за товаром. Їй заздрили, бо вона може.

Коли продавці отова-

записався — і стопроцентова гарантія, що не мине тебе привезений товар, аби лише його вистачило.

Так говорили і продавці, на яких покупці не дуже дружелюбно дивилися. Часто їх ображали, погрожунали (переконався сам, хоча стояв збоку і спостерігав за чергою). Різне доводилося їм почути.

Працювати сьогодні продавцем, зауважу, не мед.

Приміром, у згаданому магазині, де я пробував майже півдня, звідуюча відділом електротоварів Галина Федорівна Чабанік, отримуючи товар, разом з вантажником переносила його з машини в ма-

з дефіцитного товару купувати продавцям. Світлана Детинченко, продавець, вважає, що таке розпорядження принижує працівників прилавка. Цікаво, чи є взагалі таке розпорядження і яка його мета? Виникає казкова ситуація: мед-горілку пив, по бороді текло, в рот не попало. Якщо так буде й надалі, то продавці шукатимуть «свій» вихід, щоб і їм у рот попадало.

Подібні ж дії можуть не лише викликати незадоволення покупців, які і так помітні, а й призведуть до порушень правил торгівлі, які, на жаль, трапляються.

Ю. ДЖЕРЕЛЬНИЙ.

Точніше, на це претендує соціологія, а ми, маючи вибіркові результати соціологічних досліджень, проведених обкомом комсомолу та інститутом підвищення кваліфікації при ЦК ЛКСМУ (МДС) з проблем життя і діяльності молоді Кіровоградської області, постарасмося дати об'єктивний аналіз.

Зразу скажемо, що хвилювання, викликані результатами досліджень, оптимізму не додають. «Найщасливіша категорія» радянського суспільства — молодь — відображає стан справ у нашій державі. Кіровоградська молодь — у нашій області.

Зрозуміло, що вирішення саме молодіжних проблем як у нашому степовому районі, так і скрізь, неможливо без вирішення проблем суспільства. Загальний його стан впливає на молодь. Та є й зворотна реакція. Старше покоління «дарувало» нам «батьківську опіку». За нас думали, вирішували. Ми ж підспівували.

Ось до чого це призвело.

Серед 690 опитаних (410 робітників і 280 працівників села) відчувають себе господарями в області від 1 до... 6 процентів. Молоді робітники (більше половини опитаних) не вірять абсолютно ніяким керівникам. Із сільських вірять 30—35 процентів.

Не задоволені нинішнім станом демократії серед робітників — 62 проценти, сільських працівників — 36,8 процента, хоч лише третина бажає минулих часів. Більшість опитаних вважають, що умови праці не поліпшилися, організація праці залишається на попередньому рівні.

Дослідження показали, що сьогодні до участі в управлінні підприємством допущені одиниці, а третина не задоволена житловими умовами.

Хто б міг подумати, що серед молодих мешканців нашої області є стільки незадоволених своїм вибором професії. Особливо робітники. Їх — 43,3 процента, а ще більше невдоволених місцем роботи. У селі цей процент значно менший. Там болить інше — матеріальна забезпеченість і страх перед майбутнім.

Мало віри в селян, що їх життя зможуть поліпшити місцеві Ради, правління колгоспу, керівники господарства (32,5; 42,9, 40,7 процента). Переважна більшість сільських трудівників не бажають перейти на нові форми економічних стосунків з господарством. Тут 55,9 процента опитаних вірять, що допомогти молодим у вирішенні їх проблем можуть партійні керівники, у той час, як у робітників віри в це май-

же нема — 3,4 процента. Дуже низький процент, що в цьому допоможуть комсомольські працівники — ≈15 процентів, і ще менший, що керівники Руху — 9. Значний розрив між схваленням і несхваленням заходів уряду СРСР — від 3,1 до 29,9 процента. І ще менший процент у цих питаннях аналогічно до уряду УРСР.

* * *

Цікавими виявилися дослідження серед учнів СПТУ (316 опитаних, і студентів вузів (141 опитаних). Більшість висловилися, що вчитися могли б значно краще, третина не задоволена системою навчання, багато — матеріально-технічним забезпеченням навчального процесу, половина — побутовими умовами в гуртожитках. Так само більше половини не задоволені харчуванням в їдальнях.

Тільки деякі студенти і учні виявили бажання займатися індивідуальною трудовою діяльністю, от по-

МИ ЗНАЕМО ВСЕ?..

іхати за кордон працювати — о, бажаючих тут вистачає!

Великий процент серед опитаних вважають, що належність до профспілок зможе їх більше захистити, ніж до КПРС чи ВЛКСМ (МДС), десь третина думає, що це зможе зробити Рух. Студентів хвилює працевлаштування з приходом ринку.

Десь половина опитаних студентів і трохи більше учнів думають, що стан молоді в Кіровоградській області в порівнянні з іншими — такий самий, що гірший: учні — 9,9 процента, студенти — 30,3.

Нема віри в учнів у можливість депутатів обласної і районних Рад народних депутатів змінити стан справ на краще (учнів не вірять 64,5 процента, студентів — 50,9).

Про віру в перебудову говорити не доведеться нам з вами, шановні читачі, коли дізнаємося, що її схвалюють і беруть у цих процесах участь 4,1 проценти, скептично ставляться — 9,5 і не вірять у неї — 44,9.

За те, щоб націоналізувати власність ВЛКСМ (МДС) висловилися 64,2 процента учнів, 48,7 студентів. А щодо власності КПРС відповідно 59,6 і 48,7.

* * *

Не залишилися осторонь соціологічних досліджень у нашій області і школярі. 391 опитали, і дізналися вчитися українською мовою виявили бажання 55,2 процента, решта — 44,8 — російською.

Багатох не влаштовує професія, яку школярі набувають на уроках праці. Що некікава — сказали 29,7 процента опитаних, а що виберуть іншу професію після школи — 60,4 процента. Кожен четвертий зауважив, що його не влаштовує якість знань, третина не має ніякого задоволення від навчання. 15 процентів беруть участь в управлінні школою.

Майже 60 процентів опитаних погоджуються, що молода людина повинна підвищувати рівень знань. Аж занадто багато — 86,2 процента — розраховують на допомогу своїй майбутній сім'ї з боку батьків.

Нічого оптимістичного не видно і з такої цифри — своїм станом здоров'я задоволені лише 58,6 процента опитаних. Задоволені житловими умовами 64,7, взаємостосунками в сім'ї — 58, дозвіллям — майже 40, своїми майбутніми перспективами — 25,3, і, що справді, жакливо, самі собою задоволені тільки 28,4 процента опитаних.

Найбільше зв'язують свої життєві плани з роботою Верховної Ради СРСР — 33,8 процента, з перебудовою — 24,6, з роботою місцевих Рад — 26,4.

Єдине, можливо, що найбільше радує — це віра в те, що завтра буде краще. Вона живе в більшості — 61,6 процента опитаних. Лише надією і оптимізмом живе кожен п'ятий школяр.

67,8 процента школярів не впевнені, що після переходу країни до ринку отримають роботу зразу після закінчення школи. Як завжди, великий процент тих, хто бажає назавжди покинути Кіровоградщину і поселитися за кордоном — про це мріє майже ко-

жен п'ятий, поїхати в іншу країну вчитися хоче 43,5 процента опитаних, і аж 72,1 процента бажають там попрацювати. Жажатися таких цифр, певно, не варто. Бо якщо раніше, наші люди, налякані офіційною пропагандою, боялися висунути носа за кордон (там насильство, безробіття), то нині можна бачити протилежне з екрана телевізора чи прочитати в газетах: «там» майже рай. І не дуже часто наголошують, що всі блага створюються наполегливим трудом.

Також великий процент тих, хто ще остаточно не вирішив, чи поїде в інші місця вчитися — 35,7 процента, жити — 87,2, працювати — 87,7. Відносно мало бажають виїхати з обжитих місць — на навчання 12 процентів, жити — 5,6, працювати — 8,4 процента.

* * *

Дані проведених соціологічних досліджень свідчать, що сьогодні варто серйозно задуматися над поліпшенням життя нашої молоді. У кожній сфері життя суспільства сформувалися особливі стосунки з молоддю. Їх теж потрібно міняти. Надіємось, що це під силу всім нам. Бо відступати вже нікуди.

Сектор комсомольського життя «Молодого комунара».

«Союзний договір: за і проти». Такою була тема круглого столу, що нещодавно відбувся на семінарі для секретарів міських комсомолів, райкомів комсомолу. Він проходив у громадсько-політичному центрі обкому партії. В його роботі взяли участь Віталій Михайлович Павченко — начальник кафедри історії, доцент Кіровоградського вищого льотного училища цивільної авіації, Вадим Олексійович Наумов — доцент Кіровоградського інституту сільськогосподарського машинобудування, Володимир Олексійович Гора — політорганізатор обкому партії, Валентина Грабова — секретар обкому комсомолу. На жаль, не прийшли на круглий стіл представники інших партій, Руху, СНУМу, що, безумовно, зменшило гостроту обговорення питань, що стосуються Союзного договору. В цілому обговорення було діловим, цікавим. Деякі думки учасників круглого столу пропонуємо читачам.

В. М. ПАВЧЕНКО, наголошуючи на необхідності Союзу, сказав, що жодна республіка не може переміститися на інший континент, і що ми змушені спільно шу-

кати вихід з тієї політичної і економічної ями, в якій знаходимося. В. О. НАУМОВ запропонував розпочати розмову з методологічних положень, щодо розуміння питання про Союзний договір. Казав, як його розумів Ленін, наводив цитати з його праці «Лозунг Сполучених штатів Європи», інших документів. Також він проаналізував Де-

Не впроваджується в життя і Декларація про суверенітет України, оскільки нема механізмів для її реалізації. Нині республіки укладають між собою угоди про співробітництво, але це реакція на пожеж, на скрутність нашої економіки. Сергій СЕРЕДА — другий секретар Світловодського міського комсомолу сказав, що при підготовці до укладан-

ся згоди, все розподілялось у Москві. Сергій СЕРЕДА продовжив, що зараз республіки вже рахують свої кошти, стають самостійними. Тому компромісом може бути розподіл влади між центром і республіками, які повинні делегувати йому частину найважливіших функцій. І хто, на решті, буде арбітром при розв'язанні конфліктів, якщо не буде

функція Союзного договору — давати право будувати мости. До речі, проект Союзного договору не говорить про самовизначення республік — це крок навіть назад у порівнянні з Декларацією 1922 року. І як бути тим республікам, які його не укладуть? В. О. ГОРА сказав, що сьогодні немає іншої альтернативи, як укласти Союзний договір. Не

дія на депутатів Верховної Ради нашої республіки, котрі повинні в першу чергу думати про майбутнє нашого народу, а не відстоювати, пробиваючись до мікрофонів, «граючи інколи на публіку», свої політичні амбіції, групові інтереси, закликаючи до непокори і крові...

У зв'язку з цим В. М. ПАВЧЕНКО нагадав вислів Байрона, що виступити одну сльозу — більше доблесті, ніж пролити море крові.

В. О. НАУМОВ на закінчення розмови підкреслив, що рано чи пізно ми повернемося до цього питання, що цивілізованого шляху у вирішенні надзвичайно непрості проблеми Союзного договору, інакше процес консолідації затягнеться, приносимиме нам все нові і нові катаклізми.

Мені, напередодні референдуму по укладанню Союзного договору залишається лише додати, що він нам необхідний, як необхідний Союз.

Але добровільний і новий.

А. СТОЯН, зав. відділом ідеології і культури обкому комсомолу.

«СОЮЗНИЙ ДОГОВІР — ЗА І ПРОТИ»

кларацію від 30 грудня 1922 року, розкриваючи положення про федерацію і конфедерацію, спинився на принципах Союзного договору.

Віталій ЧАБАН — другий секретар Олександрівського міського комсомолу зауважив, що нинішньої тяжкої ситуації, коли нарастають сепаратистські тенденції і міжнародні конфлікти, можливо і не було б, якби діяла Декларація від 30 грудня 1922 року, і коли б не було командно-адміністративної системи, імперського підходу до вирішення національного питання в нашій країні.

Союзного договору необхідна не субординація, а координація, тобто основним принципом у його формуванні має стати рух знизу, а не згори. Без належної політики не може існувати повнокровно економіка.

На запитання В. О. Наумова: чому ж так розгорнулися пристрасті навколо Союзного договору, Світлана ФЕДУН — другий секретар Онуфріївського райкому комсомолу, зокрема, відповіла, що сьогодні ще є тяжіння, страх перед минулим. Перед могутнім центром, коли все спускало-

Союзного договору?

Сергій КАРАКУЛІН — інструктор відділу ідеології і культури обкому комсомолу, наприклад, порівняв недавню ситуацію, коли не було проекту Союзного договору, а говорили про нього, вибирали за і проти, — з відомою грою «Поле чудес» (із двома скриньками). На думку Сергія, занадто уваги приверталося статті О. І. Солженицина «Як нам обжити Росію», а думки А. Д. Сахарова з цього приводу незаслужено забуто.

В. М. ПАВЧЕНКО наголосив, що головна

слід забувати нам і про вікові стосунки братніх слов'янських народів. Хіба ж можна розривати етнічні, культурні, економічні стосунки? На решті, ми не можемо не враховувати і загальноосвітньої тенденції до інтеграції; саме до неї, а не до егоїстичної диференціації.

Говорячи про Україну, її подальший розвиток, виступаючи наголошували, що в різних її регіонах історично склалися свої специфічні ситуації і самотність. Прикро, коли українці не розуміють один одного, ділять Україну на частини. Тому велика на-

6. Розробимо і реалізуватимемо систему заходів, які стимулюватимуть вирішення життєвої проблеми, в тому числі силами самої молоді, розглянемо питання про створення спеціальних товарних фондів для забезпечення стартових можливостей молодим сім'ям, що створюються.

7. Добиватимемо, щоб ввели в план соціально-економічного розвитку міста, підприємства соціальний розділ: соціально-економічні проблеми молоді, передбачаючи в них конкретні заходи для вирішення програми «Молодь-91».

8. Розробимо і внесемо на розгляд сесії нормативно-правові акції і документи, які б перевели концептуальні положення загальних напрямів молодіжної політики в місті в практичне її втілення в життя.

С. АЛИМОВ, голова комітету в справах молоді Кіровоградського міськвиконкому.

Декілька тижнів тому відбувся пленум Кіровоградського міського комсомолу. На ньому обговорювався проект міської програми «Молодь», який вніс на розгляд спільнотної аудиторії комісія у справах молоді Кіровоградської міської Ради народних депутатів.

Виступаючи визнали, що наміри серйозні, ділові, але все це, на їхню думку, не підходить як програма. Вирішили, що всі пропозиції швидше є планом роботи на 1991 рік. Саме так, як повідомив перший секретар Кіровоградського міського ЛКСМУ (МДС) Микола Живанов, записали у своєму рішенні. І, звичайно, пленум звернувся до депутатів міськради, щоб вони на своїй сесії підтримали цей план роботи і фінансували її з бюджетних коштів.

Що робить комітет

Кіровоградці люблять ризик. От і в травні минулого року перша сесія міськради вирішила створити комітет у справах молоді. Нагадаємо читачам — створили його першими в республіці. Надіялися депутати, певно, що першими й низку проблем у молодіжній політиці вирішать.

Надії були хорошими, тим паче, що за корисні конкретні справи взяли голову комітету і заведували сектором у справах іноземних учнів і студентів. От початкового капіталу — не мали ніякого. Комітет створився посеред року, його фінансування не передбачалося бюджетом. Вирішив міськком комсомолу — виділив на процес становлення 14 тисяч карбованців. Звичайно, міськвиконком не забув про переважку — знайшов можливість профінансувати проведення молодіжних свят, пам'ятних днів — день десантника і прикордонника, день молоді, фестиваль «Рок проти СНІДу», день пам'яті Віктора Цоя, молодіжних святкування для міста.

Щоб мати поштовх для майбутнього, перш за все матеріальний, комітет створив малі підприємства «Апейрон-14», «Атлет», «Солде», «Ре-

несанс». Для регулювання молодіжної економікою взяли під своє крило всі молодіжні центри та підприємства, ось-ось створимо асоціацію «Сфінкс».

Разом з комісією у справах молоді, Київським інститутом проблем молоді розроблені «Загальні засади і механізми реалізації молодіжної політики в м. Кіровограді». Дана концепція знайшла схвалення комісії міськради, відділів виконкому.

Витрати на програму «Молодь-91» лише з бюджету передбачають солідну цифру — 1,5 млн. крб.

Зрозуміло, цифри читаючі не такі й цікаві, їх, як кажуть у народі, руками не помацаєш, а тим паче не з'їси і не одягнеш. То давайте побачимо, що має комітет, на що витратяться гроші.

80 тисяч карбованців наш комітет отримає за рахунок своєї підприємницької діяльності. 810 тис. крб. планується направити на розвиток матеріальної бази, дозвілля, спорту, роботи за місцем проживання. Ще 60 тис. крб. направлено буде на проведення різних заходів дозвілля.

Молодіжна економіка, про яку так багато говоримо, а мало знаємо,

і навіть — ще менше від неї маємо, отримає від нас підтримку в сумі 215 тис. крб. Її ці кошти необхідні як стартовий капітал.

Про наше наступне. (Колі говоримо — жаждаємо: біда на біді сидить і бідою поганяє). Хоч варто сказати, що дехто жахається, а дехто думає і робить, дає і про здоров'я молодого покоління, і про задоволення соціально-побутових потреб, і про соціальну реабілітацію молодих людей-інвалідів. Відповідно на всі ці три напрями ми виділяємо 110; 50 і 100 тис. крб.

Те, що звітувати будемо за кожен витрачений карбованець — тут стопроцентова гарантія. От куди й кому направити гроші — давайте думати, радитися разом. Між іншим — відвідати, котрі заходять до нас, — пропонують радять, підказують, дають нам процентів дєв'яносто порад, за якими ми плануємо свою роботу.

Наголошуючи на першочергових перспективних заходах, про які йдеться в проекті програми «Молодь», хочу звернути увагу читачів, що це не загальні, вихоплені кимось слова, речення. Це той напрям, який ми вважаємо на сьогодні головним. У вас є зміни, доповнення? Приносьте, їх обов'язково врахуємо. Для вашого ж обговорення пропонуємо свої.

1. Ми визначатимемо тенденції, передбачатимемо розвиток і зайнятість трудових ресурсів міста за рахунок моло-

ді, створюватимемо центри зайнятості молоді. Стимулюватимемо працевлаштування і навчання, в тому числі за рахунок диференційованого вивільнення підприємств від оплати за використанні трудові ресурси, пільгові виплати позик.

2. Ми хочемо створити і, думаю, створимо міський фонд зайнятості, виділимо в ньому цільові засоби для дотацій незайнятій молоді, котра вивільняється у зв'язку із структурою перебудови економіки, створюватимемо в місті систему професійної під-

рядок, при якому кошти підприємств і організацій, які добровільно виділялись на становлення і розвиток молодіжного підприємництва як довгострокові цільові позики чи вклади у молодіжні фонди, не обкладаються податком...

5. Розробимо заходи соціального захисту молоді, в першу чергу тої, що навчається, дітей-сиріт, молодих інвалідів, малозабезпечених багатодітних і молодих сімей, тимчасово не працюючих у зв'язку з доглядом за малолітніми дітьми.

Створюватимемо цільовий фонд соціального захисту молоді як суму грошових засобів у фонді соціального захисту при комітеті.

За рахунок економії стипендіального фонду і небюджетних засобів створюватимемо фонд соціальної допомоги студентам і учням для виплати у випадках лікувального харчування, надання методичної допомоги сімейним студентам...

готовки незайнятій молоді, розробимо систему економічного стимулювання підприємств і організацій, які заправляють кошти в молодіжні фонди, на соціальні молодіжні програми і проекти.

3. З метою гарантування місця для випускників шкіл і СПТУ ввести 10-процентну квоту прийому на роботу юнаків і дівчат, що закінчили навчання. Визначимо систему пільг і штрафних платежів підприємств у міський фонд зайнятості за кожне квотне місце.

4. Готуватимемо і прийматимемо нормативні документи про молодіжні підприємства, в яких передбачимо систему ефективних заходів по економічній і правовій підтримці підприємницької діяльності молоді. Створюватимемо систему довгострокового пільгового кредитування молодих підприємців і госпрозрахункових підприємств...

Встановлюватимемо по-

Над чогимлено солдата повинна млати Вітчизна

Десь далеко в мину-
лому залишився той
час, коли слово Афга-
ністан не викликало у
нас ніяких тривожних
асоціацій, болю і хви-
лювання. Сьогодні теж
всё відходить у мину-
ле. Заживають рани,
свіжі могили оброста-
ють травою, за нашими
щоденними турботами
все менше й менше по-
мічаємо слізи матерів.

Але ті, в чій сім'ї про-
клятий Афганістан при-
ніс похоронки, не забу-
дуть його ніколи. 103-є
наших земляків прийня-
ли смерть на далекій і
чужій афганській землі.
Переді мною лише ску-
пі дані військкоматів. І
фотографії. Чомусь най-
більше хвилюють фото-
графії. Русьві, чорняві,
усміхнені й серйозні,
хлопці, а в одного біля-
ві кучері по плечі і об-
личчя ніжне, як у дівчи-
ни. Та всі молоді, та всі
гарні і всі вже... мертві.
Чому? За що? Хто по-
клав на плечі їхніх ма-
терів, а в декого є й
дружини, тяжкий хрест
знати і пам'ятати, що
їхні сини чи чоловіки
замість того, щоб жи-
ти, працювати, радіти,
ростити дітей, лежать у
сирій землі і більше ні-
коли (яке жорстоке
слово) не зможуть бо-
дай усміхнутися.

Скільки ми вже пере-
писали про материнське
горе. Але коли бачи-
ш оці гарні, молоді об-
личчя, то реально уявля-
ється, як матері про-
воджають синів до ар-
мії, як ридать над до-
мовинами, як ходять до
рідних могил, на яких
поставлено пам'ятники
«установленого образ-
ца». І лише їхні слізи
не «установленого об-
разца». Але кому є діло
до тих сліз? Які б слова
не говорили, скільки б і
хто не надавав допомо-
ги, а сина вже не повер-
нути. І добре, якщо горе
це велике ділить із чо-
ловіком. У дуже бага-
тьох анкетах, які запов-
нювались у військкома-
тах, ім'я батька не зга-
дується взагалі, у інших
зазначено таке: «С се-
м'єю не проживає». Дуже
жаль, що військко-
мат не зазначає місце
роботи батьків. Лише у
довідці лейтенанта Еши-
на Сергія Миколайови-
ча сказано, що батько,
Ешин Микола Іванович,
працює токарем в депо
залізничної станції, ма-
ти пенсіонерка. Цікаво,
чи виявилися би серед
батьків цих юнаків, при-
речених на смерть, хоч
один керівник не важ-
ливо якого рівня? Бать-
ків двох хлопців я знаю
особисто. Один — во-
дій, інший — робітник
заводу... І сюжет ду-
же простий: закінчив
хлопець школу, вчився
в СПТУ чи технікумі, або
працював у колгоспі
трактористом, механі-
затором або слюсарем
був чи зварником. По-
тім призвів до армії.
Навчання. І з такого-то
числа — «проходив служ-
бу в Республіці Афга-
ністан». А такого-то
числа «погиб, виконуючи
боевое задание, верный
военной присяге, про-
явив стойкость и муже-
ство».

Я ні на краплину не
сумніваюсь, що наші
юнаки проявляли при-
клади високого героїз-
му, відданості і мужнос-
ті. Ось факти:

«16 червня 1984 року
при переході по марш-
руту, біля населеного
пункту Хазарай-Гаві, ко-

лона потрапила під
сильний обстріл зако-
лотників. Грамотно і
швидко орієнтувався під
вогнем противника, умі-
ло вибирав вогневі по-
зиції і своїми рішучи-
ми діями допоміг швид-
ко припинити вогонь за-
колотників. (Мова про
Сергія Кияшко, 1963 ро-
ку народження, колиш-
нього жителя Новгород-
ки). У цьому бою при-
цільним вогнем із снай-
перської гвинтівки зни-
щив кулеметний дзот і
3-хох бандитів, але сам
одержав тяжке поранен-
ня в голову і помер. По-
смертно нагороджений
орденом «Червоної Зір-
ки».

«30 квітня 1980 року.
Виконуючи інтернаці-
ональний обов'язок по
наданню допомоги Рес-
публіці Афганістан, під
час рейду по доставці
хліба і продуктів, відри-
заному заколотниками
афганському військо-
вому гарнізону, капітан
Чеголь В. І. проявив
справжній зразок муж-
ності і героїзму. В бою
30 квітня 1980 року осо-
бисто брав участь при
прочісуванні населеного
пункту, знаходився на
передній лінії атакую-
чих, знищив до 10 зако-
лотників. Повертаючись
із завдання, бойова ма-
шина, в якій знаходився
капітан Чечель В. І., пі-
дірвалася на протитан-
ковій міні біля міста
Тіріна. Посмертно на-
городжений орденом
Червоної Зірки».

«28 серпня 1980 р. за-
гинув при виконанні
спецзавдання команду-
вання по розвідці і зни-
щенню банд заколотни-
ків. 26—28 серпня 1980
року в провінції Пахтія
(ДРА) рядовий Горщук
проявив особисту хо-
робрість і мужність.
Вогнем із автомата, при-
криваючи правий фланг
групи, особисто знищив
троєх бандитів. У цьому
бою рядовий Горщук
М. М. загинув смертю
хоробних. Посмертно
нагороджений орденом
Червоної Зірки».

«1 жовтня 1980 року.
Виконуючи інтернаці-
ональний обов'язок по
наданню допомоги ДРА,
неодноразово брав
участь в рейдових опе-
раціях по знищенню
банд заколотників. У
всіх боях уміло коман-
дував особистим скла-
дом роти, особистим
прикладом кликав їх на
подвиг. Завжди нама-
гався бути на передньо-
му краї, в найнебезпеч-
ніших місцях. Лейтенант
Лашкул С. В. особисто
очолив групу, яка по-
винна була знайти пе-
реправу через канал
ближче до лігва зако-
лотників. Коли вони від-
крили вогонь під час
переправи через канал,
лейтенант Лашкул С. В.
показав приклад сміли-
вості і героїзму і повів
за собою особистий
склад на ворога. Не-
жданним кидком зако-
лотники були вибиті із
лігва і знищені. В цьо-
му бою лейтенант Лаш-
кул С. В. знищив чоти-
рьох заколотників, але
сам загинув. Посмертно
нагороджений медаллю
«За бойові заслуги».

Є кілька фотографій,
де хлопці зафіксовані в
момент прийняття при-
сяги. Як бачимо, вони
залишилися їй вірними
до кінця, навіть якщо
за це доводилося пла-
тити власним життям. А
власне, за що? За що
вони підірвалися на мі-
нах, гинули від смер-

тельних ран? Вони не
захищали свою Вітчизну.
Весь світ називав їх
окупантами. І захищали
вони навіть не амбіції, а
лише дурість свого уря-
ду. А що Вітчизна? Всі
добре пам'ятають, як
тоді, у 80-му, та й ще
кілька наступних років,
афганська тема була за-
боронена. Не буду бра-
ти центральну пресу,
щоб не згоріти від со-
рому перед лицем
оцих мертвих хлопців.
Що писав наш «Моло-
дий комунар»? «МК»
№ 83 від 10 липня 1980
року. У рубриці «Плане-
та» вміщено репліку
«Забрехалися вкрай». У
ній мовиться: «Ось уже
протягом багатьох тиж-
нів читачів індонезій-
ських газет і телегляда-
чів напихають фальшив-
ками про Афганістан.
Скомпановані на основі
повідомлень американ-
ських інформаційних
агентств, вони зовсім
недавно розповідали,
наприклад, про те, що
«більша частина Кабула
знаходиться в руках аф-
ганських повстанців,
яким вдалося заманити
в засідки і вбити сотні
російських солдатів.
Безперервні важкі бої
ведуться між героїчними
афганськими борцями
і російськими оку-
пантами».

Вітчизна не хотіла по-
мічати їх смерті. Не хо-
тіла визнавати, що там
гинули російські, а в на-
шому випадку україн-
ські солдати. Пам'ятаю,
у Афганістані, здається,
у тому ж таки 1980-му,
загинув мій земляк із
Новомиргородського ра-
йону Сашко Стегаль. Я
тоді працювала в ра-
йонній газеті. Тодішній
секретар райкому ком-
сомолу В. Босько попро-
сив мене написати ма-
теріал про нього для
райкому комсомолу. Про
те, щоб опублікувати
щось подібне не могло
бути й мови. І всі, в то-
му числі й я, сприймали
це як належне. Більше
того, навіть у тім мате-
ріалі для райкому ком-
сомолу, не можна було
вказувати, де загинув
Сашко... Оце й є наша
найстрашніша трагедія.
Дозволяємо себе стра-
шно одурювати, а тих,
хто сміє перечити, ци-
ро ганьбять народ. Я не
сумніваюсь, що й сьо-
годні багато хто, прочи-
тавши ці рядки, тут
же схопиться за ручку
й папір, щоб надіслати
у найрізноманітніші ін-
станції обурені листи.
Не боюсь тих листів,
боюсь щирості авторів,
глибоко переконаних у
правильності комуніс-
тичного інтернаціоналі-
зму, який заради міфіч-
них «соціалістических
ценностей» веде наших
хлопців у чужі країни, а
їхню смерть і кров
сприймає як належну
жертву.

Кілька років тому до
редакції надійшов лист,
у якому група колишніх
афганців обурювалася
з приводу вірша Євгена
Євгушенка. Поет гсво-
рив про те ж: за що ги-
нули наші хлопці і хто
ми такі, якщо готові
вмирати нізащо? Тяжко
усвідомлювати, що ти
віддав своє молоде здо-
ров'я без мети, що то-
вариші твої кляли голо-
ви, захищаючи міф, але
ж куди дінешся від ре-
альності?

Не вважаю себе ком-
петентною робити якісь
висновки з приводу аф-
ганської революції і тієї

боротьби, яка точиться
у цій країні. Але, ма-
буть же, не все так
просто, якщо війна ця
продовжувалася скільки
років! Ми звикли розді-
ляти: оце народ, а оце
бандити. А хто його зна!
Якби народ зовсім не
підтримував тих банди-
тів, то чи трималися б
вони десяти років? Тим
більше, що мені дово-
дилось чути розповіді
колишніх афганців, які
розповідали таке: «За-
ходиш в село. Ніби все
тихо-мирно. Бігають ді-
ти, гріються на сонці
старезні діди. І раптом
десь з-за повороту по-
стріл і товариша, який
тільки-но стояв поряд—
немає». Чи то на релігій-
ній основі, чи то на клас-
совій, але у Афганістані
йшла громадянська вій-
на і заложниками її ста-
ли Толя Рошин, Сашко
Переведенцев, Микола
Пронь, Юрій Кононов,
Сашко Попов, Юрко
Заволока та десятки ін-
ших молодих кірово-
градчан, та сотні і сотні
українських хлопців, та
тисячі радянських воїнів
різних національностей.

Сестра Сашка Попо-
ва який народився у
1966 році у селі Підви-
сокому Новоархангель-
ського району, Валенти-
на Токарчук, згадує:
«Спочатку Саша навчав-
ся у м. Душанбе, а тоді
його направили в Афга-
ністан (м. Кондус). До-
дому часто писав листи,
не скаржись на долю.
На афганській землі
згадував свою Батьків-
щину, рідну домівку,
школу, повідомляв, що
нравіть або не так, як
у батьківському
краю».

Під тим небом він і
загинув.

Як правило, хлопці
гинули, не прослуживши
й рік у армії. Дехто —
півроку. Ще хтось —
кілька місяців. Декому
ж випадало прощатися
із життям у перші ж дні
свого перебування в Аф-
ганістані. Гена Мельник
із села Великі Трояни
Ульяновського району
18 травня 1987 року
вперше ступив на чужу
землю, а 23 травня був
тяжко поранений і по-
мер. Олексій Попович
із села Синьки того ж
району проходив служ-
бу в ДРА з квітня (чис-
ло не вказано) 1980 ро-
ку, загинув 10 травня,
Вася Прудун із Ново-
городки служив у ДРА з
20 травня 1982 року по
27 травня... Необстріля-
ні, недосвідчені, роман-
тичні хлопчаків. Їх під ку-
лі, під вогонь, під ви-
бухи...

Є чимало фактів, ко-
ли іменами афганців на-
звано піонерські загони,
дружини. Діти слу-
хають розповіді про
життя юнаків, про їх
смерть. Виховуються на
їхньому прикладі. Я не
проти цього. Я лише
проти того, щоб сьо-
годнішніх хлопчаків з
піонерськими галстука-
ми, а завтрашніх моло-
дих воїнів, що промов-
ляють слова військової
присяги, кидали чи то в
Афганістан, чи в Іран,
чи то в Литву, чи в Мол-
дову, чи в Грузію, чи в
будь-яке інше місце,
захищати чиюсь ду-
рість, чи вирішувати
чиюсь проблеми. Солда-
ти мають захищати свою
Вітчизну, там, де небо
рідне. І над їхніми мо-
гилами мають плакати
не лише матері...

С. ОРЕЛ.

ВІТРИНА

ЯК ТИ ПРОВОДИШ СВІЙ ВІЛЬНИЙ ЧАС?

На це запитання відповідають старшокласники Петрового.

«І читаю, і слухаю музику, і все, що мені подобається і потрібно».

«Люблю читати книги».

«Домашнє господарство, а ввечері дискотека, кіно».

«У вільний час я читаю книги, займаюсь домашнім господарством».

«Домашнє господарство». (4 відповіді).
«Коли як. Все буває, і читаю разом, і музику слухаю, і разом господарюю. Хочеш жити, умій крутитись».

«У вільний час хожу на дискотеку, кіно».

«Удень займаюсь домашнім господарством, зрідка книгою, а ввечері відпочиваю з друзями». (2 відповіді).

«Музика». (2 відповіді).

«Різне».

В

НЕ ПРИСТОСУВАНЕЦЬ, А СКУТИЙ ПРОМЕТЕЙ

У січні відзначається 100-річчя від дня народження генія нашої епохи Павла Тичини. Навчаючись у Київському держуніверситеті, я двічі зустрічався з ним. Вперше на ювілейному вечорі Петра Панча у консерваторії імені П. І. Чайковського і вдруге на квартирі у поета. Саме ця зустріч дала мені стільки, скільки не міг дати університет. Павло Григорович дізнався в розмові, що я учитель. А приніс я йому історичний нарис про Новомиргород. Його написав І. Бойко, наш краєзнавець. У нарисі розповідалося і про молодого поета, який був у нашому місті із капелою Стеценка. Розповідав про молоді роки, про те, як тяжко було всім і йому, як ходив у старенькому пальті і туфлях, що були скручені мідним дротом. Поет розповів про долю вірша «Партія веде», який він написав був для дитячої газети. Але була й інші твори.

І тут він пішов у другу кімнату, виніс якийсь зшиток і прочитав про те, як у голодний рік (1921) мати збожеволіла і в цьому стані кинула на жаровню у піч дитя своє.

Я не втримався:

— А знаєте, які пародії побутують про вас?

— Знаю, знаю. Ось хоч би й ця: трактор—дир-дир, а ми за мир, — Павло Григорович замислився, а я продовжив:

— А ще й така є: «Де узяти кирпичичну, щоб...». Поета вона не здивувала.

— Не винен же я, Колю, що мене таким дає шкільна програма. Не я її складаю, — сказав він якомусь винувато, з боєм.

Я перейшов на іншу тему.

— Павле Григоровичу, робітники шляхоексплуатаційної дільниці нашого міс-

та привезли пам'ятник Шевченку із Шполи і хочуть встановити його у парку, на тому місці, де був спомин царю. Секретар райкому партії проти цієї ідеї. От чи могли б ви як депутат Верховної Ради України допомогти? Я чомусь був упевнений, що це в силі для депутата. І тут Павло Григорович тяжко зітхнув, устав і знову вийшов в іншу кімнату. А приніс із собою товстого листа.

— Ось бачиш, — він вийняв фото, — це в такому стані могила геніального П. Куліша. Це наруга над його пам'яттю. І болить це учительці. Вона пише, б'є тривогу — поет присів, обхопив руками голову. І Новомиргородці таку благородну справу затіяли... Поет устав, глянув у вікно: — Люди, якби ж ви знали, що Тичина не асесильний. А д... у Верховній Раді багато. Злі сили ще стоять на перешкоді. Добре, що є люди такі, як ця вчителька, як робітники з Новомиргорода...

Саме оцей фрагмент із спогаду мені хотілося б навести у статті, щоб розвіяти міф про Поета, що трактувався критиками суто по-партійному. А деякі вчителі ще додали кути меду. Не буду піднімати сторінки минулих літ. Візьму фрагменти із методоб'єднання учителів української мови. Це було у цьому році. За «круглим столом» ішла мова про проблеми викладання сучасної літератури. Коли я сказав, що поет, пишучи кон'юнктурні твори, розумів їм ціну і знав, що цим у певній мірі захищає українську літературу, учителька Новомиргородської СШ № 2 не витримала і заперечила:

— Ні, він був просто пристосуванець. І я бачив у її запереченні повну зне-

навість до поета, а то і просто нерозуміння його.

Заперечив я, прочитавши твори, які були заборонені і після смерті поета, а за свого життя він їх ховав у глибоких шухлядах, бо знав, чим би все могло закінчитись.

Тому відповідаю тій учительці і так, як вона:

— Ні, не пристосуванець був поет. Це був Прометей, закутий у кайдани тоталітарної ідеології.

Інша учителька, із цієї ж школи додала:

— А я більше симпатизую тому Левку Лук'яненку, який ніколи не зраджував свою ідею, а відсидів чесно...

Є у цьому великий біль правди. Але знову ж такі нерозуміння стану поета:

Стоїть сто — розтерзаний Київ і двісті розтерзаний я...

Що було б, якби поет вчинив так, як Лук'яненко? Питається, хіба була б українська література? Адже поет бачив, що їх, талантів, було 2—3 на Україну. А що за ними? Тюрма, прірва. І ось ціною компромісу (усі вірші на партійну тематику) поет рятує нашу літературу. Це біль, це рана наша, але по-іншому у пазурах катів поет не міг вчинити. Іти свідомо на страту, щоб лишити стебунів, корнійчуків, хінкулових і К^о у перших рядах як виразників української літератури? Це був би свого роду злочин. Поет розумів свою трагедію. Таке переконання я виніс із тої зустрічі. І тільки жаль, що не всі вчителі це розуміють. Адже слід підкреслити, що Тичина благословив у путь і І. Драча, і М. Вінграновського, і В. Симоненка...

Одна із учительок із СШ № 2 гостро ставить питання:

— Я яношу пропозицію надіслати у Міністерство освіти листа, щоб виключити із програми вивчення творчості І. Драча, Д. Павличка, О. Гончара, бо вони вийшли із рядів партії. І тепер ми не знаємо, як пояснювати їхні твори. Ніхто, крім однієї учительки, цієї пропозиції проте не підтримував. Ні, Любов Дмитрівно Грабова, це треба бути не вчителем, навіть більше того, не інтелігентом, щоб так примітивно дивитися на літературу, на історію.

Докази іншої вчительки були такі:

— Ви знаєте, мої учні заявляють: ми не хочемо вивчати твори Драча, Павличка...

Нам у сорокових — 50-х учителі приходили і говорили: «Діти, закресліть портрет Сосюри і Рильського. Вони вороги... І ми креслили. Коли ви йдете цим шляхом, то на скільки років ви відстали??? Та й чи всі діти вас зрозуміють? І чому ви розписуєтесь за них? А атім, у вас за плечима, та і не тільки у вас, а в усіх учителів української мови район, досвід минулого року. Якось я повів розмову за Товариство української мови ім. Т. Г. Шевченка (а це ж наш хліб!). Секретар райкому партії з ідеології В. А. Семенюк заявила: ніякого товариства. І вчителі ні один не виявив бажання бути в Товаристві. А за години напевне домагалися, щоб побільше було! Та й та, що наступала на горло Товариству, прийшла з поклоном до української мови, щоб викладати її дітям. А чи мають такі люди моральне право читати предмет, не люблячи його? Що таким учителям скажуть діти?

М. СУРЖОК,

учитель-методист.

м. Новомиргород.

Група «Чорна кава»

Віктор САЛТИКОВ

ЯКЩО НЕМАЄ СОБОЛЯ...

Соболя немає, а взагалі хутро є. Норкові шуби вільно висять. Усього 20 тис. крб. — і елегантне чудо ваше. Або шкіряне пальто — 7 тис. крб. і вам при 0°C майже не холодно. А якщо серйозно — дуже важко сьогодні бути навіть просто зодягненим, не те що модно. А все ж хочеться модно, особливо юним. Не впадайте в розпач. Як-що маєте якусь цупку тканину (найліпше

світло-коричневу, пісочно-зелену, блідо-фіолетову або в «ялиночку») і штучне хутро зі старої шуби, ідіть до ательє і замовляйте пальто, скориставшись нашою інформацією про останні тенденції моди у верхньому одязі.

Зараз дуже модні пальта, а також плащі, котрі створюють зорову ілюзію костюма — жакетки з юбною або плаття з жилетом. Це досягається низькою (аж до талії) об'ємною пелериною (не реглан), жакеточними «крилами» від пояса до стегон чи комбінацією двох різних тканин. Характерне особливості — більшість фігурних деталей перенесені на спини, особливий простір для фантазії відзначається в оформленні пелерини (фігурне вирізування, складки, гудзики, шпалери, борта вільно ліжше ззаду — спереду майже облягаюча) можна зробити з тієї самої зношеної шуби. Підберіть до нового пальта різноколірні (але в тон рукавичкам, шалі чи шарфику) фігурні гудзики. Найліпший головний убір у цьому сезоні — шапка-шарф із довгими кінцями і помпонами, які зачіпляються на спині чи розкидаються по плечах.

Сутужно і з гарним взуттям, тому зробіть пальто довгим, сантиметрів на 10 вище щиколотки: і тепло буде, і не дуже елегантні чобітки приховані.

АРИСТОКРАТИЧНЕ ЧАСТУВАННЯ

Ви запросили в гості друзів. Не в святковий вечір, а так — просто посидіти, поговорити, послухати музику. Вам хочеться їх пригостити. Добре, якщо в холодильнику завжди знайдеться сир, ковбаса, консерви — але зараз із цим туго. Та поре-вас вручимо — порекомендуємо, як із підручного матеріалу з не-

можна приготувати пристойне частування — бутерброди.

Рецепт перший. Поріжте тоненькими скибками черствий білий хліб, вмочіть його в солону воду й підсмажте на сковородці на свинячому жирі чи маргарині (можна й на олії, але не на вершковому

маслі — обгорить). Натріть на тертці голландський сир, якщо маєте, або плавлений сирок, додайте м'яси подрібненого часнику, змішайте з майонезом чи сметаною і намажте на підсмажений хліб. Ці бутерброди не втрачають смаку і постоявши в холодильнику.

Рецепт другий. Так само підсмажте хліб і покрийте його тертим вареним яйцем із часником, а майонезом і сметаною залийте зверху.

Рецепт третій. Перемеліть на м'ясорубці будь-яке варене м'ясо і покладіть його на шматочки хліба. Зверху покладіть поре-заний цибулю, зали-

ною і запечіть бутерброди в духовій. Можна по-сипати їх тертим чорним перцем.

Ці бутерброди подаються до кави або чаю. Бажано запропонувати гостям і лимон — аромат цитрусових нейтралізує запах цибулі й часнику з бутербродів. Смачного!

Віктор САЛТИКОВ

ДЕПОЛІТИЗАЦІЯ ШКОЛИ—РИВОК У МАЙБУТНЄ

ЯКЩО НЕМАЄ СОБОЛЯ...

Соболя немає, а взагалі хутро є. Норкові шуби вільно висять. Усього 20 тис. крб. — і елегантне чудо ваше. Або шкіряне пальто — 7 тис. крб. і вам при 0°C майже не холодно. А якщо серйозно — дуже важко сьогодні бути навіть просто зодягненим, не те що модно. А все ж хочеться модно, особливо юним. Не впадайте в розпач. Якщо маєте якусь цупку тканину (найліпше

світло-коричневу, пісочно-зелену, блідо-фіолетову або «ялиночку») і штучне хутро зі старої шуби, ідіть до ательє і замовляйте пальто, скориставшись нашою інформацією про останні тенденції моди у верхньому одязі.

Зараз дуже модні пальта, а також плащі, котрі створюють зорову ілюзію костюма — жакетки з юбною або плаття з жилетом. Це досягається низькою (аж до талії) об'ємною пелериною (не реглан), жакеточними «крилами» від пояса до стегон чи комбінацію двох різних тканин. Характерна особливість — більшість фігурних деталей перенесені на спини, особливий простір для фантазії відкривається в оформленні пелерини (фігурне вирізування, строчка, банти) і шліци — те саме плюс гудзики. Пелерину (вона вільна лише ззаду — спереду майже облягаюча) можна зробити з тієї самої зношеної шуби. Підберіть до нового пальта різнокольорові (але в тон рукавичкам, шапці чи шарфику) фігурні гудзики. Найліпший головний убір у цьому сезоні — шапка-шарф із довгими кінцями і помпонами, які зіпліються на спині чи розкидаються по плечах.

Сутужня і з гарним взуттям, тому зробіть пальто довгим, сантиметрів на 10 вище щиколотки: і тепло буде, і не дуже елегантні чобітки приховаєте.

АРИСТОКРАТИЧНЕ ЧАСТУВАННЯ

Ви запросили в гості друзів. Не в святковий вечір, а так — просто посидіти, поговорити, послухати музику. Вам хочеться їх пригостити. Добре, якщо в холодильнику завжди напхаті є сир, ковбаса, консерви — але зараз із цим туго. Та ми вас вичуємо — порекомендуємо, як із підручного матеріалу з невеликими зусиллями можна приготувати пристойне частування — бутерброди.

Рецепт перший. Поріжте тоненькими скибками черствий білий хліб, вмочіть його в солону воду і підсмажте на сковороді на свиначому жирі чи маргарині (можна й на олії, але не на вершковому

маслі — обгорить). Натріть на терці голландський сир, якщо маєте, або плавлений сирок, додайте дрібні подрібнені часники, змішайте з майонезом чи сметаною і намажте на підсмажений хліб. Ці бутерброди не втрачають смаку і постоявши в холодильнику.

Рецепт другий. Так само підсмажте хліб і покрийте його тертим вареним яйцем із часником, а майонезом і сметаною залийте зверху.

Рецепт третій. Перемеліть на м'ясорубці будь-яке варене м'ясо і покладіть його на шматочки білого хліба. Зверху покрийте перетертою цибулею, залийте майонезом чи сметаною і запечіть бутерброди в духовці. Можна посипати їх тертим чорним перцем.

Ці бутерброди подаються до кави або чаю. Бажано запропонувати гостям і лимон — ароматизувати запах цибулі й часнику з бутербродів. Смачного!

Віктор САЛТИКОВ

ДЕПОЛІТИЗАЦІЯ ШКОЛИ—РИВОК У МАЙБУТНЄ

Виступ проф. Розенберга на сторінках «МК» № 2 за цей рік (див. статтю «Деполітизація чи переполітизація?»), присвячений критиці спроб вивести із середньої школи комсомольську організацію, не тільки не переконав мене в доцільності збереження цієї формальної політичної структури у школі, але й розчарував стереотипністю доказів, слабою аргументацією та елементарною недобросовісністю, з якою він трактує саму ідею деполітизації школи. Все це разом і спонукало мене публічно відповісти шановному професору, який, наскільки можна зрозуміти з його статті, категорично заперечує не тільки сам факт деполітизації школи, а й виступає проти дискусій на цю тему, тому, що, на думку професора, «строкатість думок викликає занепокоєння тих, хто вболіває за долю нашої школи». Я теж відношу себе до тих, кому не байдужі проблеми і майбутнє школи, проте вважаю, що саме стандартність і однодумство є найбільшим злом для неї, а не «строкатість думок». Тому я дозволю собі подискутувати з Розенбергом на цю тему.

Почну з того, що шановний професор, щоб полегшити собі працю і заодно заплутати наївних читачів «Вітриль» (до яких, мабуть, відноситься у масі своїй і вчителів), свідомо ототожнює деполітизацію школи і вивід її з-під monopolного контролю однієї партії, хоча зараз у цьому і міститься ідея, а звідси і предмет дискусії. Вивід школи з-під monopolного впливу і контролю однієї партії в умовах законодавчо закріпленої у нас в країні багатопартійності уявляється мені цілком нормальним та закономірним явищем, і, в усякому разі, ця ідея має право на широке обговорення.

Вульгарно трактуючи деполітизацію, проф. Розенберг стверджує далі, що вивід партійних та комсомольських структур зі школи зробить неможливим «виховання свідомого громадянина», а «деполітизувати школу — значить відгородити її від життя, від впливу соціальних умов».

Звичайно, школи поза політикою не існує. З цим не можна не погодитись, але це тільки частина істини. А інша

частина, більш суттєва для нас, полягає в тому, що деполітизація школи (у вірному її розумінні) зовсім не веде до аполітичності шкільної молоді. Адже очевидно, що якби наша школа давала єдину політичну та ідеологічну настанову кожному своєму випускникові, то у нас ніколи б не було того різноманітності партій і політичних сил, яке є сьогодні. Цей очевидний для неупередженого погляду факт доводити, що школа не справляється з покладеним на неї завданням, по-перше, і досить віддалена сьогодні від реального політичного життя, в якому бере активну участь лише найбільш самостійно міркуюча молодь, по-друге. Тому, буде у школі формальна комсомольська чи партійна організація, чи не буде — це питання другорядне з точки зору його впливу на громадянську позицію випускника школи у тому суспільстві, з якого ми намагаємося вийти. Ситуація у корені міняється, коли ми звертаємося до іншого полюсу — до демократичного вільного суспільства, до якого прагнемо прийти. Тут монополія однієї партії і тотальний ідеологічний вплив на молодь лише з метою збереження вірності цій партії обертається возведенням у державний ранг однодумством, коли молоді люди позбавляють права самостійно і свідомо вирішувати, які переконання і принципи зробити фундаментом своєї особистості і своєї громадянської позиції. Щоб позбавитися від цього однодумства і необхідно позбавити школу і вчителів від директивного світогляду, зміст якого нав'язується школі, починаючи від вішалки і закінчуючи особливим стереотипом вчителя-зануды. Приклади цього директивного світогляду, що отупляє і вчителя, і учня, відомі сьогодні досить широко. Візьмемо у руки щоденник, де записані Правила для учнів. Серед них такі: «...бути достойним громадянином своєї соціалістичної Батьківщини, ...виконувати заповіді великого Леніна, ...послідовно виробляти у себе комуністичні переконання і уміння відстоювати їх...». Абстрактні заклики, позбавлені будь-якого змісту для дитини, ставлять собі за мету виховання стандартної бездумної людини. Одного разу, випадково, мені потрапили на очі «Єдині педагогічні вимоги до учнів СШ № 24 м. Кіровогра-

да», котрі, треба думати, стали результатом «творчої» розробки офіційної лінії на формування і виховання «ідейного громадянина». «Правила» містять 84 пункти буквально на усі випадки життя і регламентують практично кожний крок дитини. Я наведу лише декілька прикладів із цього педагогічно-ідеологічного «шедевра»: «Заходячи до школи, учні повинні витерти ноги, на парті не дозволяється тримати нічого зайвого; за партою сидіти спокійно і прямо; беззаперечно виконувати вимоги вчителів; йти додому після уроків тільки організовано; при опитуванні з місця встати (I—IV класи за партою, VIII—X класи — поряд з партою). Якщо у вигляді покарання вчитель наказав стояти, учень повинен мовчки вийти з-за парті і стати біля дверей обличчям до дошки». Подібних «перлів» достатньо. Але найбільш страшне не це, а те, що Учитель в школі давно вже перетворився в наглядача за виконанням цих «Правил».

Отже, демократія демократією, плюралізм плюралізмом, а право на істину залишається прерогативою однієї партії. Так буде до тих пір, поки із школи не будуть виведені формальні політичні структури, котрі контролюють весь навчально-виховний процес. Ні до якого партійного краху це не призведе, зате в школі запанує вільна від директив духовна і інтелектуальна атмосфера, в якій все вже буде залежати від «переконань учителя». «Особистість виховується особистістю», як, дуже вдало, на мій погляд, висловився шановний професор Розенберг. У зв'язку з цим я не розумію, чому так обурює професора той факт, що «окремі львівські вчителі виводять школярів на політичні демонстрації, разом з ними беруть участь у політичних акціях». Саме це, шановний професоре, і є «виховання особистістю», яке ви так обстоюєте. І дуже добре, що молодь Львова і Києва демонструє приклад активності і громадянської позиції своїм кіровоградським ровесникам. Та професор Розенберг ні на мить не припускає політичної свідомості у людини в 15—17 років, він вважає, що «для того, щоб учнівська молодь активізувала свої зусилля в демократизації шкільного життя (професор навіть не вважає за доцільне говорити про участь молоді у реальному політичному житті), її треба запалити, організувати і по-

вести за собою». Ну і, звичайно, «...силою, здатною на це, може стати учнівська комсомольська організація», котра одна лише в змозі «забезпечити дуже потрібну творчу функцію об'єднання старшокласників, організації їх різноманітної діяльності, учнівського самоврядування, ...створення можливостей для самовираження старшокласників, розкриття їх сил, задоволення їх інтересів» і таке інше. Професор навіть цілком серйозно пропонує створювати первинні комсомольські організації в «учнівському кооперативі, фізкультурному колективі і т. п.» для того, щоб будувати їх «за принципом інтересу». Але кому потрібні такі витончені спроби «зверху» врятувати те, що невідворотно і очевидно руйнується «знизу»?

Так, школярам і молоді потрібні свої організації. Проте чому саме формальні політичні організації мають бути виразниками усієї різноманітності інтересів і проблем молоді у школі? Всі ці функції цілком здатні і повинні узяти на себе Ради шкіл та Учнівські Комітети. Я переконаний, що кожна людина, чи учитель, чи учень, має право самостійно, свідомо і вільно вибирати свої орієнтири у житті, і ніхто нікому нічого і ні в якій формі не має права нав'язувати. У школі можуть бути комсомольці, як, зрештою, і члени інших, альтернативних комсомолу об'єднань і організацій молоді, проте у школі не може і не повинно бути ніяких формальних структур цих організацій. Школа, як і армія, цілком особливий державний інститут, котрий не повинен віддавати перевагу жодній громадській організації. Це аж ніяк не ущемлює ні прав окремих вчителів та учнів, ні прав окремих громадських організацій. Їх члени можуть створювати свої первинні осередки і висловлювати інтереси цих організацій через шкільні ради, переконуючи і доводячи доцільність тих чи інших дій не шляхом директивних «рекомендацій», а силою аргументів та привабливості особистості.

І останнє. Школа покликана готувати покоління завтрашнього дня і не повинна нав'язувати йому сьогоднішні, а тим більше учорашні політичні мірки.

Ю. ЛЕОНОВ.

м. Кіровоград.

Група «Назарет»

Роберт СМІТ

Сторінка для учнів шкіл, ЛТТУ, технікумів, студентів та педагогів

...від шандкого бігу задихалася, ледь не падала на брудні вичовгані сходи. Серце стисалося так, що тьманило в очах.

А навздогін летіло дике, неймовірне «Уб'ю, шлюхо... Не попадайся на очі... С...». Вона піднімалася все вище й вище, а материн голос доганяв її там, несправедливі люті слова били навідріг, шматували душу сильніш від розлютованого звіра.

Ноги самі вивели дівчину на дах. Внизу вирувало своїм життям вечірнє місто. На дитячому майданчику гралися малюки. Поряд про щось жваво розмовляли ще зовсім молоденькі мами. Ось маленька дівчинка, перевалюючись з ноги на ногу, як ведмежа, підійшла до однієї з жінок і вцепилася рученятами за її спідницю. Жінка щасливо розсміялася й підхопила малу на руки.

Про що говорили там, внизу, Віта не чула. Але той щасливий материнський сміх вдарив її в самісіньке серце, нагадавши, що там, внизу, в квартирі...

Все, більше так не можу! Не хочу так жити! А що які... Це раз поглянула вниз... Один крок і... А там — спокій, вічне небуття. І не буде ні отих страшних ночей, ні сьогоднішнього вечора...

А може повернутися, встати на коліна, ще раз перепросити, вимолити прощення, залишитися там назавжди, як і колись! Та зразу ж уявила перекошене від люті обличчя матері, згадала влаштовану дику сцену — і відкинула цю думку геть.

Так, ті двері для неї закриті назавжди. Повернення немає... Боже, що робити! Як жити далі! Віта мерзлякувато зіщурилась, накинута на худі плечі позичену у подружки блаженську кофтинку і повільно побрела вулицею. Йти було нікуди...

КОЛИ все це почалося, вона так і не може пригадати. Пам'ятає тільки, як мати з'явилася дома напідпитку (мешкали вони тоді в невеликій гуртожитській кімнаті). Ще з порога почала кричати щось сердито-нерозбірливе. Дівчинка, приголомшена тяжким горілчанним духом, яким, здавалось, просякли і материні руки, і весь її одяг, дивилася на неї переляканими очима. Як, її мама?... Її найдорожча людина її... А мати в поривах люті кидалася на вітчим, на доньку.

...Дівчині боляче було дивитися на п'яні материні витівки, та й вітчим було жалю. Що не кажи, а Віта таки звикла до нього, бо добрий був чоловік цей дядько Сашко. Вона, як могла, захищала вітчима, але одного разу сталося страшно.

Якось, коли мати в котрий раз заходилася викидати з кімнати вітчимові речі, Віта тихо сказала їй:

— Не смій, чусь, не смій більше ніколи цього робити. Облиш його, не чіпай, не муч...

Мати п'яно подивилася на дочку, а тоді щосили вдарила її. А далі почалося те, про що дівчина й досі не може згадувати спокійно. Мати несамоовито кричала:

— А, шлюхо, тобі жаль його... Що, ділиш мою постіль з ним? А я думаю, чого це ти так захищаєш його? Ах ти ж стерво, та я розірву тебе власними руками.

На лемент збіглися сусіди. Почувши брудну материну лайку, таємниче зашепотіли:

— Та Вітка ж спить із Сашком, отож Ліда і дає їм прикурить.

— А що, піймалися на гарячому? Ти диви, а Сашко на вид такий ввічливий, добрий. От тобі й маєш...

Від образи Віта ледве не задихнулася. Відштовхнула матір і роззяжена вилетіла на вулицю. Куди піти? У кого попросити захисту? Страшні материні слова гнали її геть від будинку.

— Ненавиджу! Ненавиджу! — кричало все в дівчинці.

Вражена зупинилася. Ненавидить маму. Як же це? Але ж... То ж мати... І заходила у відчай: Боже, як вона могла? Що вона наробила?

Образливі брудні слова гриміли у вухах, розпеченими цвячками пронизували дитячу душу. Кілька разів, мов у мареві, пошепки повторила:

— Ненавиджу! Ненавиджу!

Ту ніч Віта просиділа в під'їзді біля теплої батареї. Вранці, коли мати пішла на роботу, пробралася в кімнату. Не хотілося бачити сусідів, зустрічатися з вітчимом, але він, на жаль, був дома. Мовчки підійшла до столу, мовчки збирала книги. Дядько Сашко співчутливо поглянув дівчинку по голові. Від дотyku його жорсткої долоні печути більш пронизав серце, гіркими слюзями хлопнуло у очі.

— Прости, доню, матір. Не відає вона, що творить. То — горілка, то не вона...

Що могла сказати дівчина цьому сивоголовому чоловікові, який за руку вперше відвів її у школу, з котрим перчитала весь биварин, який замінив їй рідного батька...

У школу йти не хотілося. На уроках думала про своє, не звертаючи уваги на те, що робилося в класі. Вчителька історії викликала до дошки, але Віта дивилася на неї нерозуміючими очима і мовчала. Лариса Василівна сказала тоді щось образливе, бо дівчина раптом схопила портфель і вибігла з класу. Не могла ж вона отак при всіх розповісти, що з нею сталося, чому не вивчила урок. Образливо було й від того, що Лариса Василівна й не намагалася у неї про щось запитати.

Допізна бродила вулицями міста. Додому прийшла, коли стемніло. Мати стояла біля гуртожитського під'їзду з книжками — холодне, чуже. Віта хотіла сховатися, та було пізно: її помітили. Мати провела дочку поглядом і відвернулася, продовжуючи розмову. Віта не знала, про що вона говорила з жінками, але їй здавалося, що про вчорашнє всі знають. Тепер їй було все байдуже. Переступивши поріг кімнати, жбурнула

* З етичних міркувань ім'я дівчини змінено. Живе і навчається вона в м. Кіровограді.

в куток сумку з книжками і одягнена гепнулася на ліжко. Як хотілося забути про все! Прокинутися і зрозуміти, що це був страшний, оманилий сон.

Віта аж ущипнула себе. Може й справді їй це тільки сниться?

У коридорі почувся хрипливатий материн голос, сердито грюкнули кімнатні двері... Ні, це не сон, це жорстока реальність. Мати навіть не повернулася до дочки, не спитала, де та була цієї ночі, а байдуже почала копирсатися у якихось речах. Дівчина зрозуміла — це все, вона матері не потрібна, вона зайва.

...У школі дівчиною теж ніхто не цікавився. Нікому не було діла до того, що ось уже яку ніч Віта ночує в під'їзді під сходами. Довгими ночами, зіщулюючись від нічної прохолоди, вона думала, думала... Боже мій, невже для неї нема на цьому світі хоч трішечки щастя?

Думала і згадувала...

У душі моїй аж занадто холодно...

...До бабусі вони з мамою їздили досить частенько. Ті дні були чи не найщасливішими в її житті. Босоніж бігала курною вулицею, допізна загулювалася із сусідськими хлопчиками й дівчатками, танцями й маленькими, як і сама. А вранці підхоплювалася разом з батьком і наввипередки мчала з ним до річки. Ох, і не хотілося вилазити з-під теплої ковдри, та притишене батькове: «Ходім, донечко», вмило проганяло солодкий сон. Додому поверталися з повним кошиком риби, біля якої потім чаклували мама з бабусею.

Де ті золоті дні! Де тепла мамина посмішка, легенький дотик рідної долоні? Чи було все це?

ЗОЛЕНОЮ Віта зустрілася біля ресторану «Відпочинок». То була її давня подруга. Цій зустрічі зраділи обидві. Довгенько вешталися вулицями, не знаючи куди подітися. Віта розповіла Олені про своє життя, про стосунки з матір'ю.

— А знаєш що, Вітко, — подруга аж зупинилася, — давай зі мною. Ми збираємося «на хаті» в одного пацана. Ох і класно ж там! Давай, не пожалієш.

Віта на хвилину задумалася. Йти додому?.. Нізащо? Хто її там чекає? І вона кивнула головою. У квартирі, куди привела її Олена, було так накурено, що не продишнути. Дехто Віті видався знайомим. Дівчата й хлопці були уже «під газом». До столу запросили і Віту. Спочатку опиралася, а потім... Перехилила одну, другу чарку. Стало весело. Про все відразу забулося. Юнак років сімнадцяти (всі називали його Віктором) витяг із спортивного сумки таблетки і «пригостив» ними бажаних. Віта стояла осторонь. Олена підійшла до неї і запропонувала поспробувати. Дівчина вагалася, але їй стало соромно, бо на неї почали звертати увагу. Схопила з Оленою рук таблетки і проковтнула їх. Чекала чогось особливого, якогось незвичайного відчуття, але, крім легкого запаморочення голови, нічого не відчувала.

Спати залишилася у подружки. На другу ніч повторилося те ж саме. Згодом Віта у пояснювальній записці в інспекції у справах неповнолітніх написала:

«У 13 — я почала з ковтання «нолес». Це було ще в школі. Ковтала просто так, від нудьги. Познайомилася з багатьма хлопцями. Всі мене вважали своєю. Я цим гордилася. В школі стало зовсім нецікаво. Завуч викликала до школи матір. Дома — лайка, бійка. Та мені було вже все одно. Ночі пересиджувала на даху будинку, де живу. Натягала всякого ганчір'я, щоб було тепло. Після бесід з матір'ю та завучем бігла до знайомого по таблетки. Класно, що його «стара» хворіла, було де «грабонуть».

Чи стримували дівчину рідні? Та хто ж?.. Вітчим, втомившись від материних пиятин і гулянок, від них пішов, а мати для Віти вже давно не була авторитетом. Дві фізіологічно найрідніші на світі істоти мешкали в одній кімнаті як зовсім чужі люди. Дівчині здавалося, що мати й не намагається її зрозуміти.

...Сьогодні у Віти особлива ніч. Кайфувала, як сама сказала, з Ігорем. Почали з портвейну... Хоч і був захмелілий, та все просив дівчину, щоб не починала колотися. А Віта дивилася на його руки і не розуміла, чому він забороняє їй це спробувати...

Про домірку згадувала все рідше. Колісь давно вона мені сказала:

— У душі моїй аж занадто холодно. Все більше відвертає від матері. Сьогодні сказали, що вона захворіла, а в мене... Ну хоч би жалість яка з'явилася, чи що... Нічого... Аж страшно.

— Віто, зупинись! — це я їй. — Це ж твоя мати!

А у відповідь злий пронизливий стогін:

— Вона, вона в усьому винна. Ну хоч би раз утримала, не пустила. Чому не вхопила за руки, не стала переді мною стіною? Так ні. Двері навстіж — і йди на всі чотири сторони. Поки вітчим ще жив у нас, було якось легше. А коли й він не витримав, додому вже йти не хотілося...

...Новий рік Віта планувала зустрічати в одного із знайомих. Повинен був прийти й Ігор. Та щось йому перебило, бо не прийшов. Пили все підряд. А далі Віті стало погано. Відчула, що негайно треба щось «ковтати». Таблеток не було ні в кого — на всіх мали один шприц. Дівчина страждала все більше. Горіло тіло, біль ставав все нестерпнішим. І тоді наказала: «Коліть!». Її вмовляли ті, хто вже знав, що це таке. Та Віта напо-

лягала. Її вколюли. Стало краще.

З Ігорем зустрілася на другий день. Мовчки показала йому руку. Несамовито крикнув: «Хто?». Та яке це вже мало значення.

Спочатку Віта користувалася «послугами» знайомих. На душі було спокійно, не думалося ні про що погане. Досі подібного Віта не відчувала. Саме це, мабуть, і згубило дівчину, бо колотися стала все частіше. В один із вечорів стало зовсім погано, але поруч — нікого. Рідину не вміла ввела собі сама. Потім вколюлася ще і ще. Тільки тепер зрозуміла, що попала в міцні «лабета». Та лікуватися бажання не було. Думала — згодом якось все владнається, стане на свої місця. Але ні, не стало.

Давно вже забула стежку до школи. Не лякав бувалу Віту й облік у міліції. Сьогодні дома, завтра в підворотні. Сьогодні на роботі, завтра...

У 14 років лікувалася в вендиспансері. І пішло-поїхало. Вендиспансер, закриті відділення психоневрологічного диспансеру, приймальники-розподільники, розгляд особової справи в комісії у справах неповнолітніх.

Цей кошмар продовжувався більше року. Яюсь при зустрічі Віта «похвалилась»:

— Курю, п'ю, колюся, сплю з ким хочу. Свобода! З матір'ю повний розрив. Ненавиджу!

Дико було це чути з уст дівчини-підлітка.

Ми довго говорили тоді на самоті. Віта не обманувала. Вона справді ненавиділа матір. Боже праведний, вона ненавиділа жінку, яка дала їй життя! А були ж колись маленькі спільні радощі, тільки їхні, і більше нічні, кумедні секрети. Були огірочки зібрані разом на бабусиному городі, були... Все було. А нині:

— Набридли смердючі палати «бункера» (вендиспансера — авт.), хоч я там вже своя. Сьогодні перший день свободи. Ставлюся до цього абсолютно спокійно. «Відвідала» маму. Обізвала мене шлюхою і проституткою. Я тицнула їй дулю і пішла до Ленки. З нею мекнули дві пляшки чорнила. Повернуся додому пізно. Тільки стара відкриє рота, поб'ю їй морду. Ненавиджу!

Жорстокість теж породжує жорстокість і Вітина мама, певно, аж тоді зрозуміла свої промахи у «доньчиному» вихованні, коли напідпитку жбурнула у неї сокирою, а та її ледве не задушила.

БІЛЬШЕ місяця лікувалася Віта на стаціонарі. Трохи допомогло. А тут як грім серед білого дня: вона ва-

* Мається на увазі таблетки.

гітна. Хто батько дитини — не знає.

— Та й навіщо? — бридливо поводиться плечима. — Мало того, що я... Та ще й батька такого.

Маленьке зароджене життя все-таки впилило на неї. Щось людське, на щастя, лишилось у цій озлобленій, цинічній дівчині. Порівняно невеликий період вживання наркотиків плюс величезне бажання позбавитися від цієї зарази плюс зусилля лікарів зробили свою справу. Віта благополучно народила сина. Гарненького такого крикуна і на диво — здорового.

Чи надовго вистачило радості материнства? Нелегкі щоденні клопоти, тяжке матеріальне становище (мати й не бралася допомагати), до того ж її постійні докори «зробили» свою справу. Почала колотися знову. Понівечені вени на руках і ногах лякали навіть саму, але...

Не налясалася, не заперечувала:

— Все життя зараз у голці.

Рішення народного суду про позбавлення її материнських прав сприйняла як належне, а от те, що сина віддають на виховання матері, стало для неї з одного боку, найбільшчим ударом, а з другого — краплиною, яка переповнила чашу безпутного, усім байдужого життя.

— Кому, матері? — кричала несамоовито у судовому залі. — Отій... отій... що мене скалічила, життя моє розтопила. І їй — сина? Щоб і він ночував по під'їздах...

Мати відвернулася від неї як прокаженої, навіть не оглянулася. Їй дістався не тільки Вітин син, їй дісталися і Вітині квадратні метри у недавно одержаній двокімнатній квартирі, яку, до речі, давали на всіх трьох. Рішенням суду дочка повинна була виселитися із неї.

Знову лікарня, тривале лікування, бесіди з психологом. Тепер дівчина зга-

дує про минулі роки, як про неймовірний страшний сон. Однак жахливі муки у хвилини ломок, ночі, коли просипалася в холодному поту, — думала, що то вже кінець, що змучене тіло такого болю більше не витримає, — не дають усе те забути.

Боже мій, як добре, що все це в минулому.

Однак раділа з цього лише Віта. Для матері вона так і залишилася покидьком. Та категорично заборонила їй бачитися з хлопчиком. Майже голу вигнала з квартири, добилася її виселення. Над дівчиною нависли грозові хмари: той, хто хоч раз мав справу із судом, уже мічений. За такими міліція пильнує особливо. Один необережний зрів (а як можна на це реагувати спокійно?) — і тоді за одяг можна не турбуватися: ТАМ забезпечують неземним...

Та Вітину матір це мало хвилювало. Головне — наполягти на своєму, ударити найбільш, хай і власну доньку, а далі — кому яке діло.

...Воюють до сьогоднішнього дня. Коли мати виходить у магазин, Віта, залишивши подругу на сторожі, мчить побачити сина — йому незабаром виповниться рік. Добре, що мати поки що замкнула на дверях не змінила. А у Віти ключ зберігся...

Тетяна ПІДВИСОЦЬКА.

ВІД РЕДАКЦІЇ. Нині, завдяки зусиллям обласної інспекції у справах неповнолітніх (хоч дівчина вже далеко не дитячого віку, але йде за допомогою тільки сюди), Віта влаштувалася на навчання в одне з профтехучилищ міста. Вірніше, туди її влаштували. Через кілька місяців, якщо все буде нормально, почне працювати на будівництві. Мешкає в гуртожитку. Десь там, на далекій тихій вулиці, підраостає її найрідніший хлопчик. Вона хоче, щоб саме її він називав мамою. Вона не хоче, щоб її дитя, повторивши долю матері, ночувало під сходами в під'їзді.

Але на душі у неї ще холодно. Будемо надіятися, що зустрінуться в її житті добрі люди, які відіграють заморожену Вітину душу. Страшно про це говорити, але хай зустрічаються не такі, як її мати.

Будемо надіятися, що пройде час, який вилікує її душу і тіло, і вона поверне собі сина...

Огляньтесь, може ця Віта (Світлана, Тамара, Наташка... — скільки їх, таких знедолених) живе поруч з вами. Допоможіть їй, врятуйте теплом своєї душі. І вам воздасться за добро ваше...

ГРЕКИ В ЄЛИСАВЕТГРАДІ

У 1984 році раз, а через рік-півтора вдруге приїздив з гастролями до Кіровограда грецький ансамбль «Бузуки». Та й як було не приїздити знову, адже місцеві публіці так припали до серця грецькі запальні мелодії, танці, пісні... Грекам же, вважалося, були до вподоби добрий прийом та гарячі оплески кіровоградців. Тоді я і замислювався: звідки на Україні греки? Трохи пізніше один випадковий співбесідник в розмові зі мною, вже й не пам'ятаю у якому контексті, сказав: «А які до війни в Кіровограді смачні булочки випікали греки!». Таким чином мій інтерес не лише посилювався, а й перемістився безпосередньо до нашого міста. Минулого року я займався розробкою цього питання, результати цієї розвідки я і пропоную вашій увазі.

Спочатку про причини переселення. Ще з часів полонення Греції Оттоманською Портою (XV століття) поміж греки пішло пророцтво про русий народ, який, здолавши турків, уратує Елладу. Пізніше, вже близько XVIII століття чернець Полідіс зібрав подібні пророцтва у книгу «Видіння Агафангелоса». Вищій книзі вірили, як колись у Давній Греції піфії (жриця-пророкиця храму Аполлона в Дельфах), яка обіцяла іонійцям частя у скіфських степах; та й не даремно: пам'ятаєте античні міста північного причорномор'я — Херсонес, Ольвію...

І сазозився з Греції струмок переселенців до росів, на Україну. Ті ж, хто зостався під владою Порти — нащадки афіян і спартанців, ждали допомоги від єдиних новітніх нащадків скіфів. В ці ж часи, тільки в Росії, виникає концепція Третього Риму («Первий Рим пал, Второй Рим пал, Четвертому не бывать»), згідно з якою Росія проголосила себе спадкоємицею Другого Риму — Візантії. За спорудження Третього Риму взялася принцеса з карликової Голштинії, коли опинилася на престолі Російської імперії під ім'ям Катерини II. Складовою частиною спорудження був «грецький проект», суть якого імператриця виклала в таємному листуванні зі своїм тодішнім союзником — австрійським імператором Францом Йосипом II. Проект передбачав визволення

Греції з-під влади Туреччини. Для цього імператриця Катерина II 1769-го року направила в Середземне море флот з десантом для «учинення неприємної чувствительной диверсії со стороны Греции». Командував ескадрою граф Олександр Орлов. В маніфесті, підписаному Катериною II 30-го січня 1769 року, зазначалося: «Наше удовольствие будет видеть христианские области из поносного порабощения, избавляемые и народы, руководством нашим вступающие в следы своих предков». Успіх експедиції Орлова суттєво сприяв би російським військам, адже йшла війна (1768—1774 років) з Туреччиною. До речі, в експедиції, крім Орлова, брав участь ще один генерал-аншеф — А. Ганнібал, дід О. Пушкіна. (Пам'ятаєте арапа Петра Великого?). А втім, давайте повернемося на Балканський півострів. Поява російського флоту викликала повстання в Пелопонесі, яке, на жаль, зазнало поразки. В Греції з'явилися загони албанських бейів, нацькованих султаном. Почалися арешти, тортури, продаж греків у рабство, що спонукало нову хвилю еміграції з Греції. Потім емігрантів (зокрема на Україну) посилювали після підписання Кючук-Кайнарджійського мирного договору по закінченні війни, адже однією з необхідних умов цього договору була амністія всім грекам, які брали участь у повстанні, спровокованому експедицією Орлова. Услід за підписанням договору грецькі добровольці, часто в повному складі, разом з сім'ями переселялися в Росію. Ця хвиля еміграції була найбільша за всю історію російсько-грецьких зв'язків. На кораблях середземноморської ескадри прибуло кілька тисяч переселенців.

Греки частково осіли в Балаклаві, організовані в Балаклавський грецький батальйон. І несли кордонну службу на кримському узбережжі від Севастополя до Феодосії. Деякі, залишивши зброю, стали торговцями й ремісниками, оселившись в Керчі та Єнікале. Частина греків радо відгукнулася на заклик Потьомкіна гніздитися в Тагарозькому порту. Ті греки, які виселились із Кримського ханства, осіли в Маріуполі. Грецьку громаду Херсона склали більше ста родин, які

переселилися з острова Менорка. Анатолійські греки заснували колонію в Феодосії. В Єлисаветграді поселялись греки з Македонії, з островів, з Константинополь, з Австро-Угорщини та Бессарабії, а також з Венеції, Ніжина і навіть з Запорізької Січі. Еміграцію греків до Росії всіляко заохочували. Російськими монархами переселенцям надавалися всілякі пільги. Ще за часів Нової Сербії (1752—1764 роки) для її охорони було сформовано Македонський (Грецький) полк, солдати якого при поселенні в Новій Сербії одержували від уряду по 10 карбованців, насіння на посів та будівельний матеріал з Чорного лісу для забудови. Крім того, офіцери та унтер-офіцери одержували повний склад зарплати, а рядові 0,25 окладу. Нагадаю, що левова частка нової Сербії розміщувалася в північній частині сучасної території Кіровоградщини. В 60-ті роки XVIII століття переселенці-іноземці вже одержували одноразову допомогу в розмірі 30-ти карбованців, а офіцерський склад ще й великі ділянки землі (розмір ділянки залежав від рангу офіцера), з умовою заселення цих земель у встановлений строк, для чого їм надавалися відкриті листи на право виводу з-за кордону переселенців. При цьому за кожного завербованого вербувальник отримував 5 карбованців.

Звісна річ, чутки про пільги доходили до Греції, що стимулювало приплив емігрантів. Крім того, царські чиновники сприяли розповсюдженню такого роду вістей. Скажімо, Хосе де Рібас (або Йосип Михайлович Дерибас: пам'ятаєте Дерибаську вулицю в Одесі?), який тоді був генерал-майором, наказав перекласти грецькою мовою привілеї, даровані імператрицею переселенцям та розіслав примірники перекладу, зокрема і до Стамбула. Деякі політичні кроки робили і монархи. 1779-го року, коли в Царському Селі народився онук Катерини II — немовля хрестили Костянтином — ім'ям, яке досі не зустрічалось в царюючому домі Романових. З цієї нагоди було викарбувано медаль із зображенням храму святої Софії в Костянтинополі. Цариця розшедрилась

на пишні вчористості, під час яких гриміли хори ново-грецькою мовою. Онук теж був часиною «грецького проекту» імператриці. Костянтиніві належало вивчати грецьку мову й виховуватись разом з юними греками, щоб підірши, міцною рукою взяти скіпетр імператора греків. Або політичний чи політико-економічний крок стосовно привілеїв іноземних колоністів: Павло I (нащадок Катерини II) в Маніфесті від 24-го лютого 1798 року писав, що колоністи «нікогда не могут быть укрепляемы в крестьянстве». Дослідники відзначають, що писано було не тільки з міркувань пропаганди, а й відбивало реальний стан окремих грецьких родин, які були на грані прикрахнення. Взагалі ж, стосовно сільськогосподарських здібностей греків, тодішній міністр внутрішніх справ писав: «Не только ненадежные, но даже совершенно худые сельские хозяева, а все их главное управление состояло всегда в самом мелочном торге; даже штаб-и обер-офицеры к стыду русского мундира тем занимались...». Нахил греків до торгівлі підтверджують і статистичні дані, які говорять, що в середині 70-х років XVIII століття в Новоросійській губернії (до складу якої входив і Єлисаветград) купці-греки по чисельності займали четверте місце після росіян, українців та молдаван з валахами.

Це були часи, коли в степи Новоросійської губернії, крім іноземних колоністів, широким потоком ринули кріпаки-втікачі та бунтівники з усієї України, рештки гайдамацьких загонів остаточно розгромлені 1768 року Колііашини. Часто бунтівники та втікачі від кріпацької неволі отримували від греків, звичайно, не задержавши, а по них і нові прізвища, додавши до своїх колишніх пару літер («ос» або «ис»): Перібіжидорогос, Неліпівос, Мельниченкіс..., завдяки чому на початку XIX століття в Аккермані (тепер м. Білгород-Дністровський Одеської області) за чотири роки було зафіксовано офіційно лише смерть самотньої бабусі, що її Бог призвав до себе раптово, на велелюдному ярмарку. І. Кравченко, який описав цей випадок, каже: «Воистину безсмертний степ!».

(Кравченко І., Переселенці. К., 1990).

Всі, хто цікавиться історією Єлисаветграда, знають, що одночасно з заснуванням фортеці Святої Єлисавети (1754 рік) біля неї з'являються квартали цивільного населення — передмістя Бикове (або Солдатська слобода) та Пермські, а на другій стороні Інгула — Подол. Але не всі знають, що Бикове спочатку називалося Грецьким, тому що якраз там в основному воліли поселятись греки, а вже пізніше це передмістя отримало назву по прізвищу капітана Бикова, який жив там та завідував відведенням місць під побудову житла та інших споруд для цивільного населення. Так, наприклад, із ордеру коменданта фортеці від першого квітня 1755 року на ім'я капітана Бикова видно, що ним було наказано відвести місце для поселення греку Дмитру Юр'єву, який виявив бажання записатись до міщанства фортеці Святої Єлисавети. Ще одна справа з архіву фортеці включала до себе ордер князя Рєпіна від 12-го лютого 1788 року, крігцальмейстеру Тітову про прийняття венеціанського уродженця лікаря Фаотугія до Єлисаветградського госпіталю лікарем.

Найдокладніше ж про життя греків у нашому місті в 50-х — 70-х роках XVIII століття чудово йдеться в нарисі В. Ястребова «Греки в Єлисаветграді (уризок з історії колонізації) 1754—1777». Цю працю було надруковано вже більш як століття тому, у 1884 році в журналі «Киевская старина». І з тих пір вона не друкувалась, хоча, як на мій погляд, вона варта цього. Ми ще повернемося до нарису В. Ястребова, а зараз давайте підемо далі.

Ястребов згадує грецьку родину Фундуклів та Петрових. Почнемо з Йосипа Опанасовича Петрова (1807—1878). Він не лише відомий російський співак (бас), Петров — один з фундаторів російської вокальної школи. З дитинства ледве не кожну церковну службу він співав на кліросі. Потім, за своєї служби в одному з єлисаветградських винних шинків, він славився чудовим басом та грою на гітарі. Але дядько-крамар, вважаючи гру на гітарі за пустоту, часто розбивав гітару об голову племінника.

Можливо, все б так і закінчилось, якби у Петрових не оселився капельмейстер, який таємно навчив Петрова нотної грамоти та грі на кларнеті, хоча грати той був змушений ночами в лісі або в степу.

Життя молодого єлисаветградця раптово перемінилось в 1826 році, коли антрепренер Журавовський взяв його до свого театру спочатку статистом, а потім, у цьому ж році, тут же в Єлисаветграді дозволив дебютувати в опереті Кавоса «Казак-стихотворец». Далі гастролі в Миколаєві, Харкові, Одесі, Курську, поки в 1830-му році Петрова не направили режисер Петербурзьких театрів Лебедєв, який на півдні Росії шукав таланти для столиці. У цьому ж році Петров вже в столиці дебютує в «Волшебной флейте» Моцарта. А в 1836 році пробіла «зоряна година» Глінки як автора, а Й. О. Петрова як виконавця головної партії в опері «Жизнь за царя». Афіша сповіщала: «На большом театре сегодня в пятницу 27 ноября российскими придворными актерами представлено будет в первый раз «Жизнь за царя», оригинальная большая опера в трех действиях с эпизогом, хорами и танцами». На прем'єрі був присутній сам Микола I, а також О. С. Пушкін, князь П. А. Вяземський, В. А. Жуковский... 293 рази виконував потім Петров партію Івана Сусанина, яку Глінка написав спеціально для його голосу.

А рівно через шість років, 26-го листопада 1842 року знову прем'єра опери М. І. Глінки. На цей раз — «Руслан и Людмила». Партію Руслана виконує все той же Йосип Опанасович Петров. А потім був мірошник в «Русалке» та Лепорелло в «Каменном госте» О. С. Даргомижського, Варлаам в «Борисе Годунове» М. П. Мусоргського... У згаданих ролях найбільш яскраво віддзеркалюється талант нашого земляки Й. О. Петрова. Всього ж за 50 років сценічної діяльності він виконав більш як 200 ролей.

Спеціально для «Молодого комунара»

П. КИЗИМЕНКО, старший науковий співробітник Кіровоградського краєзнавчого музею.

(Далі буде).

Глибоко помиляється той, хто вважає, що про своє здоров'я повинні піклуватися люди середнього, якщо не старшого віку. І в молодості людина повинна берегти здоров'я. Інакше старість вона зустріне зовсім не у найкращій формі. Як же ви ставитесь до свого здоров'я? Визначте, сподіваємось, допоможе цей тест. За кожну відповідь «а» ви

б) п'ю, але не більше однієї-двох чашок на день;
а) не можу обійтись без кави, п'ю її дуже багато.
5. Чи регулярно ви робите зарядку?
а) так, для мене це необхідно;
б) хотів би робити, але не завжди вдається себе примусити;
в) ні, не роблю.
6. Чи дає вам задово-

10. Чи вдалий ваш шлюб?
а) так;
б) не дуже;
в) невдалий.
11. Чи задовольняє вас ваше інтимне життя?
а) так;
б) не зовсім;
в) ні.
12. Як ви вважаєте за краще проводити свою відпустку?
а) активно, займаючись спортом;

чи не занадто багато сил ви витрачаєте на те, щоб підтримувати себе у формі? Чи не втрачаєте при цьому деяких маленьких задовольнень?
Від 19 до 37 очок. Чашечка кави — це не обов'язковий атрибут для приємної бесіди... У вас не лише хороше здоров'я, але часто й хороши настрої. Ви, імовірно, любите спілкуватись, часто зустрічаєтесь

ЯК ВИ СТАВИТЕСЬ ДО СВОГО ЗДОРОВ'Я

отримувате 4 очки, за «б» — 2, за «в» — 0.

1. Як відомо, нормальний режим харчування — це добрий сніданок, обід із трьох блюд та скромна вечеря. А який режим харчування у вас?

а) саме такий, до того ж я їм багато овочів та фруктів;
б) іноді буває, що я не завжди снідаю або обідаю;
в) я взагалі не дотримуюсь будь-якого режиму.

2. Чи палите ви?

а) ні;
б) так, але лише одну-дві цигарки за день;
в) палю по цілій пачці щодня.

3. Чи вживаєте ви спиртне?

а) ні;
б) іноді вживаю з приятелями або вдома;
в) п'ю досить часто, буває, що й без прилону, серед білого дня.

4. Чи п'єте ви каву?

а) дуже рідко;

лення ваша робота?

а) так, я йду на роботу звичайно з задоволенням;

б) робота мене загально влаштовує;

в) працюю без особливого бажання.

7. Чи приймаєте ви якісь ліки?

а) ні;
б) тільки з нагальної потреби;

в) так, приймаю майже щодня.

8. Чи страждаєте ви від якогось хронічного захворювання?

а) ні;
б) важко сказати;
в) так.

9. Чи використовуєте ви хоча б один вихідний для фізичної праці, туризму, занять спортом?

а) так, а іноді й обидва дні;
б) так, але тільки коли є можливість;

в) ні, мені доводиться займатись домашнім господарством.

б) у приємній та веселій компанії;

в) вдома.

13. Чи є щось таке, що постійно викликає у вас незадоволення на роботі чи вдома?

а) ні;
б) так, але я намагаюсь уникнути цього;

в) так.

14. Чи є у вас почуття гумору?

а) мої близькі та друзі кажуть, що є;

б) я ціную людей, у котрих воно є і мені приємне їх товариство;
в) ні.

ВІДПОВІДІ:

Від 38 до 56 очок. У вас є всі шанси дожити до ста років! Ви слідкуєте за своїм здоров'ям більше, ніж за чимось іншим, у вас добре самопочуття. Якщо ви й надалі будете вести здоровий спосіб життя, то збережете енергійність, активність до глибокої старості... Будьте уважні, переходячи вулиці. Але подумайте:

з друзями. Ви не відмовляйтесь від задовольнень, які роблять ваше життя різноманітним. Але подумайте, чи не будуть деякі ваші звички з роками мати наслідки для вашого здоров'я? Перегляньте ваш спосіб життя, подумайте, чи досить ви займаєтесь спортом, чи не занадто ви захоплюєтесь спиртним чи цигарками.

Від 0 до 18 очок. Ваше здоров'я залежить перш за все від вас! Але ви занадто легко важно до нього ставитесь. Імовірно, ви вже скаржитесь на своє здоров'я, або принаймні це скоро вже станеться. Не дуже покладайтесь на ліки. Якщо ви досі не бігаєте до лікарів, то це здобуток тільки вашого здорового організму. А це не може продовжуватись нескінченно. Відмовтесь, поки що не пізно, від цигарок та спиртного, наведіть лад у режимі харчування.

Валдайська ЛИЖНЯ

Уже кілька років кіровоградська зима не балує нас морозами, снігами, сонячною зимою погодою. Тому піти в лижний похід по рідному краю вже кілька років нема можливості. У минулому році група юних туристів обласного Палацу піонерів і школярів на зимових канікулах здійснила лижний похід по Карелії. А в січні цього року відразу три групи юних туристів-лижників поїхали на Валдай. Дві групи представляли обласну станцію юних туристів (керівники О. В. Колотуха та В. П. Ткаченко) і одна з Палацу піонерів і школярів (керівник В. О. Кизименко).

Валдай або Валдайське узвишся були вибрані як район походу не випадково. Валдай — центр Росії. Краса природи тут не яскрава, а сувора і стримана, але на диво чиста, натхненна, здатна причарувати душу кожного. Тут, серед соснових лісів розташоване одне з найживописніших озер європейської частини країни — Селігер.

В озерній та лісовій глибині Валдаю знаходяться витoki великої російської річки Волги, яка стала для всіх символом Росії. Зі схилів

Валдайського узвишся бере початок наш Дніпро-Славутич.

По берегах озер, на островах знаходяться древні монастирі і храми: Нілова пустинь, Ніколо-Рожок, Волговерхів'я, Ширковський погост. Ці дивовижні крає-

види оспівав на своїх полотнах великий російський художник Шишкін.

За сім днів походу діти пройшли 140 км. Перші три дні маршрут проходив по льоду озера Селігер. На четвертий день походу група відвідала село Волговер-

хів'я. Тут народжується велика ріка, тут вона починає свій далекий шлях до Каспію.

Далі маршрут пролягав через ліси і озера Валдаю до давнього російського міста Осташкова.

Підготовка до походу була серйозною — діти

самі готували оснащення — шили пухові куртки, бахили, смолили лижі. Адже в таких походах немає дрібниць. Ночувати доводилось не тільки на туристичних базах, але й у наметах. Будь-яка дрібниця, поломка могла зірвати проходження маршруту.

Зате скільки радості, скільки здоров'я і багаторості! А попереду — нові цікаві маршрути.

На знімку: учасник походу, учень СШ № 28 Славо ТИМОШЕНКО; у центрі: біля цього будиночка знаходиться витoki ріки Волги.

Фото О. ГРИБА.

ТБ

3 28 січня
по 3 лютого

понеділок

28 СІЧНЯ

▲ УТ

16.00 — Новини. 16.10 — Сонячне ноло. 16.40 — Програма фільмів студії «Кітзнаука». 17.20 — Музичний фільм. 18.00 — «День за днем». (Кіровоград). 18.25 — «Господарі». Олександрійська фабрика діаграмних паперів. (Кіровоград). 19.00 — Актуальна камера. 19.30 — «Заплановані зустрічі». Зустріч з народними депутатами УРСР у прямому ефірі. (Кіровоград). 20.40 — На добраніч, діти! 21.00 — Чемпіонат СРСР з волейболу. 21.40 — Все про кіно. 23.05 — Вечірній вісник. 23.35 — «Нічний телезал». Балетна вистава «Сильфіда».

▲ ЦТ (I програма)

6.30 — «Ранок». (120 плюс 30). 9.00 — «Контант». Економічний огляд. 9.15 — На прохання глядачів. Художній телефільм «Людина, що сміється». 1 серія. 10.30 — «Дзеркало часу». Документальний телефільм. 11.15 — Мультифільм. 11.30 — «Спогляд про пісню». 12.00 — ТСН. 12.15 — Фігурне катання. Чемпіонат Європи. Показові виступи. 15.00 — ТСН. 15.15 — На прохання глядачів. «Лікарня на околиці міста». Художній телефільм. 10 серія. 16.10 — Прем'єра документального телефільму «Випробування морем». 16.40 — Концерт ансамблю російських народних інструментів «Калинка». 16.55 — «Вентспільський припортовий завод». 17.25 — «Разом з чемпіонами». 17.40 — Дитяча година. 3 уроком німецької мови. 18.40 — Дж. Гершвін. Симфонічна картина

ДО УВАГИ АБОНЕНТІВ КІРОВОГРАДСЬКОЇ ТЕЛЕФОННОЇ МЕРЕЖІ ТА ЖИТЕЛІВ ОБЛАСТІ.

В зв'язку з реконструкцією і розширенням Кіровоградської телефонної мережі 1 лютого з 24 години буде проведена зміна нумерації телефонів абонентів м. Кіровограда з п'яти на шестизначну. Так АТС-2 змінюється на АТС-22, АТС-3 на АТС-23, АТС-4 на АТС-24, АТС-6 на АТС-26, АТС-7 на АТС-27.

Сільсько-приміський вузол СПВ-1 змінюється на СПВ-21. Вузол відомчих АТС ВВТЗ-9 змінюється на ВВТЗ-29. Наприклад номер 2-33-33, тобто

«Поргі і Бесс». 19.00 — «Ми і економіка». 19.30 — «Контант». Економічний огляд. 19.45 — На прохання глядачів. Художній телефільм «Людина, що сміється». 1 серія. 21.00 — Час. 21.45 — Два вечори з Маріо Ланца у Мусліма Магомасва. Передача 1. 22.30 — Прем'єра фільму-вистави театру-студії під керівництвом О. Табакова. «Дах». 0.10 — ТСН. 0.25 — Нічне ТБ. «Наша дача». Художній телефільм. 1.50 — Музей на Делегатський. «Російський мостюм». 2.15 — «Кантон у перший ряд». «Музичний гороскоп».

▲ ЦТ (II програма)

18.25 — Хоней. Чемпіонат СРСР. «Спартак» — «Хімік». У перервах — 19.05 — Колаж. 19.50 — Вечірня казка. 20.45 — Народні мелодії. 21.00 — Час. (3 сурдоперекладом). 21.45 — На сесії Верховної Ради РРФСР. 22.15 — Лише один поворот. Художній телефільм. 23.25 — «Сумний пейзаж Росії». 0.10 — «Американська думка». Музична вистава.

вівторок

29 СІЧНЯ

▲ УТ

18.00 — Агропром: проблеми, пошуки. Винаходи раціоналізаторів в практиці сільськогосподарства. (Кіровоград). 18.25 — «Точка зору». Бесіда з головою обласної Ради народних депутатів, народним депутатом УРСР В. І. Желібою. (Кіровоград). 19.00 — Актуальна камера. 19.30 — «Хто ми». Громадсько-політичний відеотижневик. Частина 1. 20.45 — На добраніч, діти! 21.00 — На здобуття державної премії УРСР ім. Т. Г. Шевченка. Концерт. 21.40 — «Хто ми». Громадсько-політичний відеотижневик. Частина 2. 22.40 — Вечірній вісник. 23.10 — «Нічний телезал». Художній телефільм «Відрадженьня». 1 серія.

▲ ЦТ (I програма)

6.30 — «Ранок». (120 плюс 30). 9.00 — «Актуальний репортаж». 9.15 — «Людина, що сміється». Художній телефільм. 2 серія. 10.25 — Дитяча година. 3 уроком німецької мови. 11.25 — «Ічкеріє, пісня моя». 12.00 — ТСН. 12.15 — О. Галін. «Дах». Фільм-вистава театру-студії під керівництвом О. Табакова. 15.00 — ТСН. 15.15 — «Лікарня на околиці міста». Художній телефільм. 11 серія. 16.10 — «Переможиці». 17.10 — Телевізійні документальні фільми. 18.10 — Дитячий музичний клуб «Золота монета». Міжнародний конкурс пісні у м. Болонья. 19.10 — Мультифільм. 19.20 — «Недипломатичні бесіди». Веду-

чий — політичний оглядач В. Зорін. 19.45 — «Людина, що сміється». Художній телефільм. 2 серія. 21.00 — Час. 21.45 — «Від» представляє: «Поле чудес». 22.30 — «Кінопанорама». Ведучий — кінодраматург В. Меренко. 0.00 — ТСН. 0.15 — Нічне ТБ. «Фантазія Фарьтєва». Художній телефільм. 1 серія. 1.25 — «Галатей». Фільм-балет за мотивами комедії Б. Шоу «Пігмаліон». 2.20 — «Ритми палкої душі». Документальний телефільм.

▲ ЦТ (II програма)

15.15 — Хто такі русофіли? 17.00 — Фільм — дитям. «Гуляка». 17.25 — Ритмічна гімнастика. 17.55 — «Музика у камені». 18.25 — Хоней. Чемпіонат СРСР. «Крила Рад» — ЦСКА. У перервах — 19.05 — «Парламентський вісник Росії». 19.50 — Вечірня казка. 20.45 — Прем'єра документального телефільму «Лада» в Англії. 21.00 — Час. (3 сурдоперекладом). 21.45 — На сесії Верховної Ради РРФСР. 22.15 — А. Софонов. «Операція на серці». Телевистава. 23.55 — Прем'єра документального телефільму «Тандир, арча, вогонь». 0.15 — «Ленінградські акварелі». Фільм-вистава.

середа

30 СІЧНЯ

▲ УТ

7.30 — Відеоблок «Ранкова мозаїка». (Гімнастика, мультифільм, новини, школа радіаційної гігієни, музика, зворотній зв'язок, погода). 9.00 — Музичний фільм. 9.35 — Все про кіно. 11.00 — Концерт артистів балету. 11.40 — Шкільний екран. 12.10 — Художній фільм «Поїзд поза розкладом». 16.00 — Новини. 16.10 — Концерт симфонічної музики. 16.55 — «Альфа і омега». Науково-пізнавальна програма. 17.40 — «День за днем». (Кіровоград). 17.55 — Сонячні кларнети. Повтор від 19 січня 1991 року. 19.00 — Актуальна камера. 19.30 — «Плеяда». Художньо-публіцистична програма. Частина 1. 20.45 — На добраніч, діти! 21.05 — Чемпіонат СРСР з волейболу. 21.35 — «Плеяда». Художньо-публіцистична програма. Частина 2. 22.50 — Вечірній вісник. 23.20 — «Нічний телезал». Художній телефільм «Відрадженьня». 2 серія.

▲ ЦТ (I програма)

6.30 — «Ранок». (120 плюс 30). 9.00 — «Діловий кур'єр». 9.15 — «Людина, що сміється». Художній телефільм. 3 серія. 10.40 — «Дорога до храму». Концерт-нарис. 11.00 — Мультифільм. 11.15 — «Два вечори з Маріо Ланца у Мусліма Магомасва». Передача 1. 12.00 —

ТСН. 12.15 — «Кінопанорама». 15.00 — ТСН. 15.15 — «Лікарня на околиці міста». Художній телефільм. 12 серія. 16.05 — Музична скарбниця. Ф. Шопен. Прелюдії. 16.50 — «Сибір на екрані». Кіножурнал. 17.00 — Дитяча година. 3 уроком англійської мови. 18.00 — Прем'єра документально-публіцистичного фільму «3 безодні». Фільм 2. «Люди і війна». 19.30 — «Людина, що сміється». Художній телефільм. 3 серія. 21.00 — Час. 21.45 — «Два вечори з Маріо Ланца у Мусліма Магомасва». Передача 2. 22.30 — «Телескоп». 23.45 — ТСН. 0.00 — Нічне ТБ. «Фантазія Фарьтєва». Художній телефільм. 2 серія. 1.10 — «Дорога довжиною у 150 років». Про авторську династію Садовських. 2.20 — «Прогулянка у ритмах степу». Фільм-концерт.

▲ ЦТ (II програма)

8.00 — Гімнастика. 8.15 — «Експерсія у неділю...». Науково-популярний фільм. 8.35, 9.35 — Природознавство. 3 кл. Ялинчане диво. 9.05 — Німецька мова. 1 рік навчання. 10.05 — Німецька мова. 2 рік навчання. 10.35, 11.35 — Література. 7 кл. М. Горький. «Дитинство». 11.05 — Наш сад. 12.05 — «Спростування». Художній телефільм. 1 серія. 13.15 — «Фрэнковські стежки». 3 цикли «Охорона грамота». 13.50 — А. Софонов. «Операція на серці». Телевистава. 17.00 — Телестудії міст РРФСР. «Пісні мелу». (Саранськ). 17.30 — «Ці дивні шведи». 18.00 — Документальний екран Росії. Ведуть передачу кінорежисер Д. Лунков і артист І. Смоктунівський. 19.30 — Мультифільм. 19.55 — Колаж. 20.00 — Вечірня казка. 20.15 — Музичний телеансамбль. «Віртуози». Ведучий — Л. Гайкель. 21.00 — Час. (3 сурдоперекладом). 21.45 — На сесії Верховної Ради РРФСР. 22.15 — «Геннадій Гладков». Фільм-концерт. 23.05 — «Спростування». Художній телефільм. 1 серія. 0.15 — Вас запрошує Мігель Чавес.

четвер

31 СІЧНЯ

▲ УТ

7.30 — Відеоблок «Ранкова мозаїка». (Гімнастика, мультифільм, новини, музика, цікава новина, «Світ поезії», погода). 9.00 — Художній фільм. 9.35 — Документальний фільм «Повернення Ахматової». 10.35 — Шкільний екран. 11.05 — Художній фільм із субтитрами. «Принцеса-ПАВА». 16.00 — Новини. 16.10 — «Пісні рідного краю». 16.55 — Документальний фільм «Мелодія для перемоги». 17.15 — Народна артистка СРСР Е. П'єха у фільмі «Нам рано жити спогадами». 18.00 — «День за днем». (Кіровоград). 18.20 — Кінохвилинка. «Зимові етюди». (Кіровоград). 18.30 — Фільм-концерт. 19.00 — Актуальна камера. 19.30 — «У вирі прийдешнього». Соціально-економічний портрет колгоспу ім. Кірова Компаніївського району. (Кіровоград). 20.40 — На добраніч, діти! 21.00 — Чемпіонат СРСР з волейболу. 21.30 — Молодіжна студія «Гарт». В перерві — 22.30 — Новини. 23.45 — «Нічний телезал». Художній телефільм «Відрадженьня». 3 серія.

▲ ЦТ (I програма)

6.30 — «Ранок». (120 плюс 30). 9.00 — За зведеннями МВС. 9.15 — Мультифільм. 9.30 — Ми йдемо дошк. 10.00 — Грає С. Лунін (домра). 10.15 — Дитяча година. 3 уроком англійської мови. 11.15 — «Два вечори з Маріо Ланца у Мусліма Магомасва». Передача 2. 12.00 — ТСН. 12.15 — «Хмари нашого дитинства». Документальний телефільм. 15.00 — ТСН. 15.15 — «Лікарня на околиці міста». Художній телефільм. 13 серія. 16.15 — «И остался дом наш пуст». Документальний фільм про проблеми

екології Полісся. 16.30 — Фільм — дитям. «Тасмания снігової королеви». 1 серія. 17.40 — Об'єктив. 18.25 — Хвилини поезії. 18.30 — ...До 16 і старші. 19.15 — Сімейний екран. Художній телефільм «Небезпечний вік». 21.00 — Час. 21.45 — За зведеннями МВС. 22.00 — Музика в ефірі. 1 і 2 частини. 0.00 — ТСН. 0.15 — Нічне ТБ. Фестиваль кантрі і фолк-музики «Фермер-90». 2.00 — «Комічний коханець, або любовні витівки сера Джона Фальстафа». Художній телефільм.

▲ ЦТ (II програма)

11.35 — Біологія. 8 кл. Природа у місті. 10.50 — Педагогіка для всіх. 12.00 — «Спростування». Художній телефільм. 2 серія. 13.10 — Ритмічна гімнастика. 13.40 — Концерт дитячого ансамблю «Марімба Понес». (Японія). 14.10 — Прем'єра документального телефільму «Зірка Дато». (Тбілісі). 14.40 — Музичний телеансамбль. «Віртуози». 15.25 — Прем'єра документального телефільму «Один день в міліції». 17.00 — «Стоп-кадр». 18.00 — Ритмічна гімнастика. 18.30 — «Вертикаль». Прем'єра документального телефільму «Де воно, королівство лебедів?». 19.20 — Парламентський вісник Росії. 19.35 — Співає Ф. Красилівський. 20.00 — Вечірня казка. 20.15 — Д. Шостакович. Концерт № 1 для скрипки з оркестром ля мінор. 21.00 — Час. (3 сурдоперекладом). 21.45 — На сесії Верховної Ради РРФСР. 23.45 — «Спростування». Художній телефільм. 2 серія.

п'ятниця

1 ЛЮТОГО

▲ УТ

9.00 — Відеоблок «Ранкова мозаїка». (Гімнастика, мультифільм, новини, музика, цікава новина, «Світ поезії», погода). 9.00 — Художній фільм. 9.35 — Документальний фільм «Повернення Ахматової». 10.35 — Шкільний екран. 11.05 — Художній фільм із субтитрами. «Принцеса-ПАВА». 16.00 — Новини. 16.10 — «Пісні рідного краю». 16.55 — Документальний фільм «Мелодія для перемоги». 17.15 — Народна артистка СРСР Е. П'єха у фільмі «Нам рано жити спогадами». 18.00 — «День за днем». (Кіровоград). 18.20 — Кінохвилинка. «Зимові етюди». (Кіровоград). 18.30 — Фільм-концерт. 19.00 — Актуальна камера. 19.30 — Музичні зустрічі. 20.30 — Ренлама. 20.40 — На добраніч, діти! 21.00 — Теніс. Кубок України. 22.00 — Екран зарубіжного фільму. Художній фільм «А тепер куди». 23.30 — Вечірній вісник. 00.00 — «Нічний телезал». Фольклі-шоу. В. Назарова.

▲ ЦТ (I програма)

6.30 — «Ранок». (120 плюс 30). 9.00 — Мультифільм. 9.20 — Сімейний екран. «Небезпечний вік». Художній телефільм. 11.05 — Виступ молодіжного ансамблю. 11.15 — ...До 16 і старші. 12.00 — ТСН. 12.15 — Музика в ефірі. 1 і 2 частини. 15.00 — ТСН. 15.15 — «Лікарня на околиці міста». Художній телефільм. 14 серія. 16.15 — «Наш друг Ромен Роллан». Документальний фільм. 16.35 — Фільм — дитям. «Тасмания снігової королеви». 2 серія. 17.45 — Наш сад. 18.15 — «1991 — рік Моцарта». Квартет. 18.30 — Програма «Від». 18.45 — Художній фільм «Помилка резидента». 1 і 2 серії. 21.00 — Час. 21.45 — Програма «Від». У перерві — 23.45 — ТСН. 1.00 — Нічне ТБ. «Мари Твен проти...». Художній телефільм. 2.10 — «І час збирати маминя».

▲ ЦТ (II програма)

8.00 — Гімнастика. 8.15 — Кон-

церт музичного фольклору РРФСР. 9.00 — «Російська мова». 9.05 — Природознавство. 2 кл. Сліди на снігу. 9.05 — Англійська мова. 1 рік навчання. 9.55 — Англійська мова. 2 рік навчання. 10.25, 11.40 — Історія. 8 кл. Російська культура XVII ст. 10.55 — «Соціальна філософія наприкінці XX ст.». 12.10 — «Спростування». Художній телефільм. 3 серія. 13.25 — Документальний екран Росії. 14.55 — Виступають учасники конкурсу народної пісні. 17.00 — «Прогноз на завтра». Документальний телефільм. 17.20 — Спорт для всіх. 17.35 — Концерт державного російського народного оркестру імені М. Осипова у концертному залі ім. П. І. Чайковського. 19.10 — Прем'єра документального телефільму «Поїзд називається «Росія». Фільм 1. 19.50 — Колаж. 19.55 — Вечірня казка. 20.10 — Прем'єра документального телефільму «Поїзд називається «Росія». Фільм 2. 21.00 — Час. (3 сурдоперекладом). 21.45 — На сесії Верховної Ради РРФСР. 23.45 — «Спростування». Художній телефільм. 3 серія.

субота

▲ УТ

2 ЛЮТОГО
7.30 — Ритмічна гімнастика. 7.50 — Новини. 8.05 — Серенади міста. Концерт. 8.30 — Доброго вам здоров'я. 9.00 — Маленький концерт. 9.15 — Художня панорама. 10.00 — Музичний телефільм. 11.00 — «На родознавство». Свято в нашому домі. Кіровоградська СШ № 34. (Кіровоград на Республіканське телебачення). 11.30 — Концерт. 12.30 — Телефільм. 13.05 — «На хвилі дружби». 13.45 — Новини. 14.05 — Співає народна артистка УРСР Н. Матвієнко. 15.30 — «Ретрокінозал». Художній фільм «Підкидьок». 16.40 — «Тернопіль-450». 19.00 — Актуальна камера. 19.30 — Продовження музичної програми «Тернопіль-450». 20.50 — На добраніч, діти! 21.05 — Теніс. 22.00 — Художній фільм «Оплески, оплески». 23.15 — Вечірній вісник. 23.45 — «Нічний телезал». М. Ерман. «Самовбивця». Вистава.

▲ ЦТ (I програма)

6.30 — В суботу рано вранці: співає заслужена артистка РРФСР Л. Рюміна. 7.00 — Мультифільм. 7.15 — Спорт для всіх. 7.30 — Ритмічна гімнастика. 8.00 — Ранкова розважальна програма. 8.30 — Наш сад. 9.00 — ТСН. 9.15 — Прем'єра фільму-концерту «Киз Бурак». 9.40 — Мультифільм. 10.10 — «Слово». Літературно-художня програма. 11.55 — Фільми режисера Я. Фріда. «Вільний вітер». 1 і 2 серії. 14.00 — Прем'єра науково-популярного фільму «Ландшафти землі». 4 серія. 15.00 — ТСН. 15.15 — «Бурда моден» пропонує... 15.45 — Сходини. 17.00 — У світі казок і пригод. Художній фільм «Золота качка». 18.00 — Міжнародна панорама. 18.45 — Прем'єра документального музичного фільму «Символістичний рок-н-ролл». 19.40 — Студія «ТФ». Прем'єра художнього телефільму «Меланхолійний вальс». 21.00 — Час. 21.45 — Студія «ТФ». Конкурс студії «ТФ». Підбиття підсумків 1990 р. Зустріч з популярними акторами телекіно. «Режисер — глядач». Прем'єра мультифільму «Двері у стіні». 23.45 — ТСН. 0.00 — Студія «ТФ». 0.40 — Танці, танці, танці. 1.10 — «Золота міна». Художній телефільм. 1 серія. 2.15 — Концерт О. Барикова і групи «Карнавал».

▲ ЦТ (II програма)

8.00 — Гімнастика. 8.15 — Кон-

церт музичного фольклору РРФСР. 9.00 — «Російська мова». 9.05 — Природознавство. 2 кл. Сліди на снігу. 9.05 — Англійська мова. 1 рік навчання. 9.55 — Англійська мова. 2 рік навчання. 10.25, 11.40 — Історія. 8 кл. Російська культура XVII ст. 10.55 — «Соціальна філософія наприкінці XX ст.». 12.10 — «Спростування». Художній телефільм. 3 серія. 13.25 — Документальний екран Росії. 14.55 — Виступають учасники конкурсу народної пісні. 17.00 — «Прогноз на завтра». Документальний телефільм. 17.20 — Спорт для всіх. 17.35 — Концерт державного російського народного оркестру імені М. Осипова у концертному залі ім. П. І. Чайковського. 19.10 — Прем'єра документального телефільму «Поїзд називається «Росія». Фільм 1. 19.50 — Колаж. 19.55 — Вечірня казка. 20.10 — Прем'єра документального телефільму «Поїзд називається «Росія». Фільм 2. 21.00 — Час. (3 сурдоперекладом). 21.45 — На сесії Верховної Ради РРФСР. 23.45 — «Спростування». Художній телефільм. 3 серія.

неділя

3 ЛЮТОГО

▲ УТ

7.30 — Ранкова гімнастика. 7.50 — Новини. 8.05 — Маленький концерт. 8.20 — «У неділю, вранці». 9.20 — «Спадщина». 10.05 — Циркова програма. 10.35 — Телефільм «Зодчі». 11.20 — Фільм-опера «Борис Годунов». 13.05 — Новини. 13.15 — «До рідної землі, до рідної пісні». 14.30 — «Село і люди». 15.15 — «Ви нам писали». 16.00 — Служба солдатська. 17.00 — Дітей. «Нукурі і К». 18.00 — Теле-спортарена. 18.45 — Дирижує В. Бале. 19.00 — Актуальна камера. 19.30 — «Музичний тележурнал». Естрадна програма. 20.30 — Ренлама. 20.45 — На добраніч, діти! 21.00 — Теніс. Кубок України. 21.55 — Вперше на екрані УТ. Художній фільм «Тасмійні радники». 23.25 — Вечірній вісник. 23.40 — «Нічний телезал». Зірки французької естради.

▲ ЦТ (I програма)

8.00 — ТСН. 8.15 — Ритмічна гімнастика. 8.45 — Тираж «Спортлото». 9.00 — 3 ранку раненько. Передача для дітей. 10.00 — На службі Вітчизні. 11.00 — Ранкова розважальна програма. 11.30 — «Клуб мандрівників». 12.50 — Сільська година. 13.50 — Хоней. Чемпіонат СРСР. ЦСКА — «Динамо» (Москва). 2 і 3 періоди. 15.15 — ТСН. 15.30 — Здоров'я. 16.00 — Художній фільм «Безприданниця». 17.25 — «Допомагай собі сам». 18.10 — «Уолт Дісней представляє». 19.00 — Прем'єра мультифільма. 19.35 — Вперше на екрані ЦТ. Художній фільм «Бич божий». 21.00 — Час. 21.45 — «Арнадій Арнанов з друзями і для друзів». 0.05 — ТСН. 0.20 — Нічне ТБ. «Музичний ліфт». 1.20 — «Золота міна». Художній телефільм. 2 серія. 2.30 — «Новорічний детектив». Хореографічний март.

▲ ЦТ (II програма)

8.00 — На зарядку ставай. 8.20 — «На екрані служба 01». Фільми про пожежну безпеку. 8.45 — Співає Віра Пронішова. 9.00 — «Сліпі дощі». Документальний телефільм з циклу «Земля тривоги нашої». 9.30 — Плюс одинадцять. Програма Російського телебачення. 13.00 — Хоней. Чемпіонат СРСР. ЦСКА — «Динамо» (Москва). 1 період. 13.40 — Д. Верді. «Травіата». Вистава. 15.35 — «Голос Азії». Естрадно-розважальна програма. Частина 2. 17.00 — «Планета». Міжнародна програма. 18.00 — Маленький концерт. 18.10 — «Світ, в якому ми живемо». Фільми режисера К. Лаврент'єва. «Залізні сходки». 19.30 — Мультифільм. 19.55 — Колаж. 20.00 — Вечірня казка. 20.15 — Телестудії міст РРФСР. (Тула). 21.00 — Час. (3 сурдоперекладом). 21.45 — «Авторське телебачення». 23.45 — На концертах Бориса Штоколова. 0.20 — «Джаз... Джаз... Джаз...». Джаз і всеросійський конкурс джазових виконавців.

КУТОЧОК ДЛЯ ДІТЕЙ

Петро СЕЛЕЦЬКИЙ

БАЖАННЯ

Пішла Леся з татом і мамою в гості до Ярослава. Він, Ярлик той, ще зовсім малий. Але це й добре: Леся йому розказує що-небудь, а він дивиться і слухає. І головую киває та каже: «Е-е-е!» або: «На! На! На!» — і цяцку Лесі подає...
Все було добре, поки

мама не надумалася, та не сказала Лесі: розкажи і розкажи віршику. Виходило так, наче вона, Леся — дівча ще зовсім маленьке... Образилася дівчинка, мовчить. А мама — знай своєї. Цілий вечір. Далі вже й тато Ярлик почав казати, щоб Леся віршику розказала, і Лесин тато. Ну, як ото можна?!

Коли це Ярлик тато дядя Вася здогадався та й говорить:

— Мабуть, Леся сьогодні не має бажання віршику розказувати...

Леся подумала і сказала:

— Я маю бажання!

— Ну, так розкажи! — зраділи Лесині тато й мама.

— Ні! — мовила Леся. — Я маю бажання сьогодні не казати віршику...

РАВЛИК ПРИТОМИВСЯ

Равлик Лаврик
Біля річки
На травичці
Задрімав.
А цвіркун йому
На скрипці
Тихо-тихо
Награвав.
А метелик
Подорожник,
Наче віяло
Тримав...
Джмелик
Так сказав Джмелісі:
«Равлик Лаврик
Притомився...
Ти, Джмелихо,
Не гуди,
Лаврика
Не розбуди!».

ВЕРБИННА ЛІЧИЛКА

У плачущої вербини
Є лічилка для Марини:
Тринь-бринь,
донь-долонь!
У печі горить вогонь.
Пряник, бублик, мед,
калач...
Я не плачу — й ти
не плач!

ЯК НАВЧИТИСЯ ЧИТАТИ!

Леся зранку до сніданку
Ще і сну не прожеле,
А про мишку Побігзку
Просить почитати мене
— Лесю, — каже їй
Орися,
Ти сама читати вчися!...
Леся ж їй сердито
мовить:
— Я не вивчила ще
мови!
Та і як читати маю,
Коли літер я не знаю!

м. Кіровоград.

(Продовження. Початок у №№ 30-34 за 1990 р., №№ 1-3 за 1991 р.).

Побывав в 1911 г. в Иерусалиме, о. Григорий обратил там сугубое внимание на унизительный обряд умовения ног, совершаемый в «великий четверг» на страстной седмице, о чем писал цариче: «Золотые мои малютки, достиг град свят... напишу и всей церемонии умыли ноги я расскажу приеду вы истинные мои боголюбивые вы хотя без вас умыванье ног господи гроб это такая радость» и пр.

Немудрено, что старец обратил в Иерусалиме главное внимание на этот обряд, ибо одною из излюбленных им мер, для вящего унижения «прекрасного пола», было, как известно, принуждение гордых красавиц мыть ему ноги (Чему пример явил, — как он воочию видел — сам Иисус Христос), при чем при умовении ног своих отец Григорий, совершенно голый, заставлял обычно и горький, совершенно голый, дабы, в муках голицы своей, грешницы сильней почувствовали высшее смирение. — «А может ли быть больше унижения для женщины, — справедливо говорит о. Григорий, — когда она, будучи сама обнаженной до полной наготы, моет ноги голому мужчине».

Когда же, для унижения женской гордыни, и это средство сносилось недостаточно, — старец прибегал к телесному наказанию, имея пред собой «евангельский» пример Христа, изгнавшего однажды вербей торговцев из храма. Так, осталось памятным, как, среди многих случаев, отец Григорий, выйдя из публичного дома в Казани, где он просвещал души женщин, принужден был бичевать своим поясом бежавшую перед ним голую девицу.

Умерщвлял он истязанием и плоть своих приверженцев в с. Покровском Александры и Ирины Дубровиных, преждевременно скончавшихся на пути спасения.

Пояски отца Григория, оберегавшие от бед путем бичевания, стали впоследствии (в 1915 г.), урассенные молитвами, оберегать, как слыхал о том Ал. Эр. Пистелькорс (верный царский слуга), и русских воинов от вражеских пуль. Царица с любовью раздавала подобные пояски офицерам, ехавшим на войну, так как твердо верила, что опоясанные ими всегда оберегались на поле брани от смерти.

В случаях же менее злостных проявлений женской гордыни, святой отец обыкновенно находил достаточным «шлепанье ладонью по голому телу», о чем между прочим повела на исповеди о. Феофану одна из усмирившихся старцем девиц.

Все эти данные, однако, бледнеют перед теми чудесами, какие достигались отцом Григорием во врачевании блудных страстей путем поцелуев, объятий, прикосновений особого рода, а главное — путем совоупления, ради совершенного изгнания из одержимых женщин блудного беса. Власть изгонять бесов, — признавался святой старец, — была дана ему самим господом богом за усиленные подвиги поста и молитвы.

«Мне прикоснуться к женщине, — объяснял он непонятливому Иллариону, — все равно, что и чурбану. У меня нет похоти. И дух бесстрастия, во мне суший, я передаю им, а они от этого делают чище, освещаются».

Много женщин «освятилось» через отца Григория, так много, что и не перечислить всех. И были среди них всех возрастов и различного общественного положения; но особенно много «освятилось» молодых и богатых, в коих блудный бес, как известно, особенно властно дает о себе знать рядом с духом гордыни.

Правда, многие из этих «освященных», не понимая должным образом божьей милости, на них снисходительный, жаловались на якобы растление, обидное для них лишение целомудрия и даже поругание их женской стыдливости. Но большинство, должны образом оценивавшее свою близость к святому отцу, радовалось, поучая устами О. В. Лохтиной, что «ничего здесь нечестного нет; для святого — все свято» и, — в благородном возмущении от кривотолков, — стыдливо сомневавшихся, вопрошая: — «Что, отец Григорий такой, как все люди, что ли? Люди делают грех, а он тем же только освещает и низводит благодать Божию».

Относись к сим подвигам порою, как к подвигам любви, святой отец и сам почерпал в них, по собственному признанию, новую для себя силу.

— Без любви я силы своей лишюсь, — говорил он Е. Ф. Джанумовой, противившейся его ласкам, — и ты отнимешь от меня силу мою.

*) О том, как Распутин смирял гордыню фрейлины А. А. Вырбовой, мы знаем между прочим из сообщения А. Н. Хвостова, сделанного им Чрезв. Следств. Комиссии в 1917 г. — «Она целовала поцелуи его кафтана!.. Он всячески над ней надругался; например, привозил к ней уличных женщин, свою кухарку, какую-нибудь судомойку, грязную публичную женщину, — всех он привозил, которые ему нравились, всех он привозил к ней в гости, чтобы укротить ее гордыню. — всех заставлял угощать, кормить, чтобы смирить ее гордость... Он заставлял ее делать все, что было ему угодно».

(Далі буде).

ПСИХОЛОГІЧНИЙ ПРАКТИКУМ

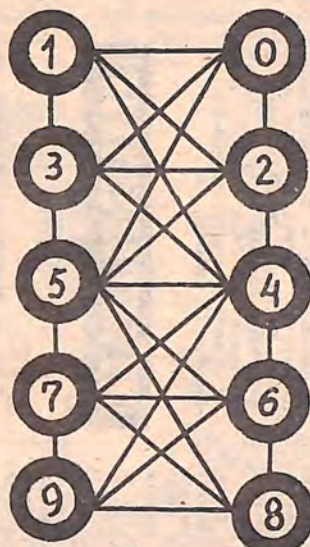

СКЛЯНКИ

За чотири пересування розташуйте склянки так, щоб з лівого боку опинилися чотири наповнені соком, а з правого — порожні. Пересувати слід лише разом по дві сусідні склянки. Щоб полегшити собі завдання, вирижте цей малюнок з газети.

Замість графічних знаків допишіть цифри 0 1 2 3 4, 6, 7, 8, пам'ятаючи, що однаковій символіці відповідають однакові цифри.

Виходячи з 1 і 0, треба провести 10 стежинок, кожна з яких повинна проходити через 5 кіл з цифрами. Просуватися вперед можна по горизонталі, вертикалі і по діагоналі. Повертати назад не можна. Сума цифр, що будуть знаходитися у п'яти колах на кожній стежинці, має становити 25.

Підготував
В. ЩЕРБИНА.

VIDEO

м. Кіровоград, вул. Полтавська, 71.

НЕДІЛЯ, 27 СІЧНЯ

- 10.00 «Рожева пантера». Мультфільм.
- 11.00 «Супермен-4». Фантастика.
- 13.30, 17.30 «Гра зі смертю». В головній ролі Б. Лай.
- 15.30 «Колеса у вогні». Фантастика.
- 19.30 «Концерт з того світу». Фільм жахів.
- 21.30 «Геркулес у Нью-Йорку». В головній ролі А. Шварценеггер.

ПОНЕДІЛОК, 28 СІЧНЯ

- 10.00 «Хі-Мен».
- 11.30 «Дикі острови».
- 13.30, 17.30 «Непереможний нінзя».
- 15.30 «Балтиморська куля».
- 19.30 «Слоуни».
- 21.30 «Ти — це я».

ВІВТОРОК, 29 СІЧНЯ

- 10.00 «Хі-Мен».
- 11.30 «Найробі».
- 13.30 17.30 «Смертельний мисливець». 1 серія.
- 15.30 «Пірати в ефірі».
- 19.30 «Командор».
- 21.30 «Копія в негативі».

СЕРЕДА, 30 СІЧНЯ

- 10.00 «Хі-Мен».

- 11.30 «Червоношкірий воїн».
- 13.30, 17.30 «Смертельний мисливець». 2 серія.
- 15.30 «Космічний корабель «Галактика».
- 19.30 «Упокоювальна молитва».
- 21.30 «У пагорбів є очі».

ЧЕТВЕР, 31 СІЧНЯ

- 10.00 «Астріс у Британії».
- 11.30 «Легенда про золоту перлину».
- 13.30, 17.30 «Міцні кулаки».
- 15.30 «Сайлон атакує».
- 19.30 «Поліцейський жетон».
- 21.30 «Щелепи».

П'ЯТНИЦЯ, 1 ЛЮТОГО

- 10.00 «Флеш Гордон».
- 11.30 «З усієї сили».
- 13.30, 17.30 «Воїн кунг-фу».
- 15.30 «Завоювання Землі».
- 19.30 «Смертельна красуня».
- 21.30 «Скокері».

СУБОТА, 2 ЛЮТОГО

- 10.00 Мультфільми.
- 11.30 «Бан Роджерс в ХХІ столітті».
- 13.30, 17.30 «Краще майбутнє».
- 15.30 «Битва титанів».
- 19.30 «Директор».
- 21.30 «Пришелець».

НЕДІЛЯ, 3 ЛЮТОГО

- 10.00 Мультфільми.
- 11.30 «Говард-качка».
- 13.30, 17.30 «Дівчинка, пілот, розвідник і шахрай».
- 15.30 «Батальйон».
- 19.30 «Загін «Дельта».
- 21.30 «Чужі».

«Молодон коммунар» — орган Кіровоградського обласного комітету ЛКСМУ (МДС).

На українському мові.

Друкарня імені Г. М. Димитрова «Міроградська правда» Кіровоградського обласного Комітету партії України, м. Кіровоград, вул. Глінка, 2.

НАША АДРЕСА:
316050, МПС,
м. Кіровоград,
вул. Луначарського, 36.

Телефони редакції: 354-26; відповідального секретаря — 357-83; секторів: комуністичного, військово-патриотичного виховання — 4-68-79; культури, моралі та студентської молоді — 2-29-92; комсомольського життя та економіки — 2-04-84, 4-64-21; спорту — 4-64-21; учнівської молоді — 2-59-82; соціальних проблем — 4-66-79; фотолабораторії — 4-94-94; оголошень — 4-28-96; коректорської — 3-61-83.

В. о. редактора
М. ШВОРАК.

Газета виходить щосуботи.

Зам. № 58. Індекс 61103. Тираж 16 500.